

JAKA BANFI*

Celjski grofje in orodja cerkvene politike: patronat, odvetništvo in dobrotništvo

IZVLEČEK

Celjski grofje so bili dejavni tako v posvetni kot cerkveni politiki. Najpomembnejši orodji za poseganje v cerkveno politiko sta bili patronatna pravica in odvetništvo nad določeno cerkveno ustanovo. Patronat jim je omogočal kadrovati v cerkvenih ustanovah, tako da so na proste cerkvene službe predlagali duhovnike iz vrst lastne klientele, odvetništvo pa upravljati s cerkveno posestjo ter iz tega naslova uživati pripadajoče oblastne pravice in prihodke. Njihov ugled in vpliv v Cerkvi oziroma njenih ustanovah je krepilo tudi številno cerkveno dobrotništvo, ki jim je prineslo mnogo koristi, ne nazadnje pokop v samostanih.

KLJUČNE BESEDE

celjski grofje, cerkev, srednji vek, dobrotništvo

ABSTRACT

THE COUNTS OF CILLI AND THE TOOLS OF CHURCH POLITICS: PATRONAGE, ADVOCACY AND BENEFACTION

The Counts of Cilli engaged in both secular and church politics. Two of the most important tools that they used to wield their influence on church politics were the right of patronage and advocacy over church institutions. Patronage enabled them to fill vacant ecclesiastic offices with priests from the ranks of their clientele, and advocacy allowed them to administer church property as well as exercise patrimonial rights and draw revenues arising therefrom. They further strengthened their reputation and influence in the Church or, rather, its institutions through generous service as benefactors of the Church, which earned them numerous benefits, not least being buried in monasteries.

KEY WORDS

Counts of Cilli, Church, Middle Ages, benefaction, advocacy, patronage, monasteries

* dr., asistent z doktoratom, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana, Slovenija, jaka.banfi@nms.si, ORCID: 0000-0002-3579-2234

UVOD

Celjski grofje so bili spretni v politiki, tako v posvetni kot cerkveni. Znali so izkoristiti svoj položaj patronov, odvetnikov ter dobrotnikov Cerkev in njenih ustanov (zlasti na Spodnjem Štajerskem, Kranjskem in zahodnem Koroškem), da so tudi v cerkvenih zadevah širili svoj vpliv, utrjevali svoj družbeni položaj in se promovirali. Celjskemu sodelovanju s cerkvenimi ustanovami lahko sledimo globoko v žovneško obdobje, ko so kot razmeroma vplivni plemiči v Savinjski dolini nastopali kot odvetniki benediktinskega samostana v Gornjem Gradu, domnevno že od njegove ustanovitve leta 1140, in odvetniki ter patroni braslovške župnije.¹ Kot odvetniki omenjenega samostana so sicer prvokrat zabeleženi leta 1228,² kot patrone in odvetnike braslovške župnije pa jih prvič srečamo leta 1237, ko sta jim bila ponovno (!) potrjena patronat in odvetništvo nad braslovško župnijo, ki so ju imeli že njihovi predniki (tj. vsaj Gebhard II. Žovneški).³ Prvo znano dejanje dobrotništva pa je iz leta 1261.⁴ Patronati, odvetništvo in dobrotništvo so se zelo povečali v celjskem obdobju, sploh v času Hermana II. Celjskega (poglavar družine v letih 1385–1435). Kopičenje patronatov in odvetništev je premo sorazmerno z družbenim vzponom in teritorialno ekspanzijo celjskih grofov. Dobrotništvo pa je po drugi strani premo sorazmerno še s povečevanjem njihovega premoženja. Končni rezultat žovneško-celjske »cerkvene politike«⁵ so štiri ustanovitve samostanov, več ustanovitev cerkvá in kaplanij, več kot trideset patronatov in odvetništev nad cerkvenimi ustanovami, številne donacije in dotacije cerkvenim ustanovam ter mnoge investicije v cerkvene objekte. Povsem altruistično dobrotništvo ni bilo; Cerkev je grofom povrnila najmanj s skrbjo za njihov dušni blagor.

Odnosi žovneško-celjske rodbine s Cerkvijo in njenimi ustanovami so bili celotno zgodovino obstoja rodbine v povprečju dobri. Odstopanja od tega povprečja so redka. Eno bolj opaznih je okoli leta 1255, v času četrte generacije Žovneških, tj. bratov Gebharda IV., Konrada II., Leopolda II. in Ulrika I. (živelj okvirno med letoma 1220 in 1291), ki so se huje pregrešili zoper gornjegrajski samostan.⁵ Končni rezultat njihovih prestopkov je

bila začasna izguba odvetništva nad omenjenim samostanom in (domnevna) predaja patronata nad braslovško župnijo samostanu kot povračilo za storjeno škodo.⁶ Odnose z gornjegrajskimi benediktinci je dokončno zgladil šele (bodoči) prvi celjski grof Friderik I. Žovneško-Celjski okoli leta 1332.⁷ Od takrat je imel samostan mir pred njegovo družino. Prej omenjeni bratje Žovneški pa so enkrat pred letom 1264 prišli v kratkotrajen spor s krško škofijo, ker so si neupravičeno lastili grad Albeck na Koroškem.⁸

PATRONATNA PRAVICA IN ODVETNIŠTVO

Patronatna pravica in odvetništvo sta bila izredno močna instrumenta za kadrovanje v cerkvenih ustanovah ter za upravljanje z njimi oziroma njihovim gospostvom. Izkoriščanje odvetništva je zelo opazno pri goriških grofih, ki so ga izkoristili do te mere, da so si ustvarili lastno kneževino oziroma deželo.⁹

Patronatna pravica ali na kratko patronat je pravica predlagati (prezentirati) in potrditi (konfirmirati) kandidata na prosto cerkveno službo (na primer za kaplana, vikarja, župnika) v cerkveni ustanovi (na primer v župniji, tj. v njeni matični ali hčerinski cerkvi). Sestoji iz dveh pravic: 1) pravice predlagati (*ius praesentandi*) in 2) pravice potrditi (*ius confirmandi*) kandidata. Če ima določena oseba obe pravici, pravimo, da ima polni patronat (*patronatus pleno iure*). Patronatni pravici sta lahko tudi ločeni, in sicer tako, da ima ena oseba pravico predlagati in druga oseba pravico potrditi kandidata. Potrditveno pravico je imel praviloma visoki cerkveni dostojanstvenik (papež, metropolit, škof, predstojnik samostana), redkeje župnik, predlagalno pravico pa lahko tudi posvetna oseba. To pravico je Cerkev pogosto podeljevala teritorialnim zemljiškim gospodom (visokemu in višjemu plemstvu, tj. knezom, grofom, gospodom)¹⁰ na podlagi njihove teritorialne oblasti. Patronat je bilo mogoče tudi zastaviti in zapustiti oziroma podedovati, a le s pristankom za to pristojnega škofa oziroma papeža.¹¹

1 Kdaj so Žovneški postali odvetniki gornjegrajskega samostana, ni znano. Mlinarič, Celjani, str. 126, domneva, da bi to lahko bili že od ustanovitve samostana.

2 CKL, št. 17; CKSL, 1228.

3 CKL, št. 24; CKSL, 1237 IX 29.

4 CKL, št. 30; CKSL, 1261 V II. Gre za podaritev gornine od vinograda špitalu sv. Antona v Špitaliču v Tuhinjski dolini.

5 CKL, št. 28; CKSL, 1255 II 21.

6 CKL, št. 24, 48, 53, 60, 120, 141, 142, 143, 144. Patronat so Žovneški večkrat podarili gornjegrajskemu samostanu, a dokončno se mu je odpovedal šele Friderik I. Žovneško-Celjski leta 1332. Gl. tabelo I v pričujoči razpravi.

7 CKL, št. 141, 142, 143, 144.

8 CKL, št. 37, 38, 40, 41. Spor je bil zglajen leta 1265.

9 Podrobneje o tem v Štih, *Goriški*, str. 10–33.

10 Podrobneje o ustroju srednjeveškega plemstva v Banfi, Nekaj o položaju, in Banfi, *Klientela*, str. 27–30.

11 Podrobneje o patronatu v Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 28–34.

Celjski grofje so do leta 1456 nabrali več kot 30 patronatov nad župnijami in cerkvami na Spodnjem Štajerskem, Kranjskem in zahodnem Koroškem. Na Kranjskem in zahodnem Koroškem so jih veliko podedovali po leta 1418 izumrlih ortenburških grofov. Primer celjskih grofov nazorno kaže, kako pomembno orodje je bil patronat za poseganje v cerkvene zadeve, saj so v nekaterih pomembnih župnijah očitno kadrovali in za župnike predlagali ljudi iz svoje vazalne in uradniške klientele, prvenstveno člane svoje dvorne kapele in dvorne pisarne. Tak očitni primer je laška župnija, ki je bila izredno pomembna, saj je bila sedež savinjskega arhidiakonata in izredno bogata. Laški župniki so bili po letu 1330 praviloma celjski vazali oziroma njihovi visoki dvorni uradniki.¹²

Odvetništvo ali advokatura (*advocatura; Vogtei*) je zastopništvo cerkvene ustanove, na primer župnije, škofije ali samostana, v posvetnih zadevah pred sodiščem ter upravljanje z njeno posestjo in premoženjem. Podobno kot patronat je Cerkev teritorialnim zemljiškim gospodom odvetništvo podeljevala na podlagi njihove teritorialne oblasti. Lahko je bilo zvezano z določenim zemljiškim gospodstvom, kar pomeni, da je bil posestnik gospodstva tudi odvetnik cerkvene ustanove, ki je ležala na ozemlju gospodstva. Odvetniki so kot zastopniki cerkvene ustanove upravljali z zaupano posestjo (na primer z grofijo, zemljiškim gospodstvom, gradovi, hubami) in nanjo vezanimi organi oziroma uradi (na primer z nižjim (patrimonialnim) in višjim (deželskim, krvnim) sodiščem, zemljiškogospodskim uradom itd.) ter uživali različne, na odvetništvo vezane pravice in prihodke. Odvetniki so bili tudi zaščitniki cerkvene ustanove. Tako kot patronatne pravice je bilo mogoče kopičiti odvetništva. Odvetništvu pravimo tudi posvetni patronat (*patronatus temporalis*), tj. patronat nad posvetnimi zadevami.¹³ Patronat nad cerkvenimi ustanovami pa je znan kot duhovni patronat (*patronatus spiritualis*).¹⁴

Najbolj znan primer odvetništva, ki so ga imeli celjski grofje, je nad gornjegrajskim benediktinskim samostanom. Od leta 1372 so bili celo dedni odvetniki omenjenega samostana.¹⁵ Še zdaleč pa to ni bilo njihovo edino odvetništvo. V sledečih dveh tabelah so navedeni patronati in odvetništva celjskih grofov, a smo se zaradi preglednosti omejili le na župnijske (matične) in hčerinske (podružnične) cerkve. Vseh ne moremo potrditi s pisnimi viri, jih pa lahko predpostavljamo na podlagi teritorialne oblasti grofov v določeni regiji, sploh če velja pravilo, da sta bila patronat in odvetništvo nad cerkveno ustanovo zvezana s posedovanjem zemljiškega gospodstva, na ozemlju katerega je ustanova ležala. Kot je razvidno, je večina cerkvá sodila v oglejsko cerkveno pokrajino, manjše število pa v salzburško. To in pa dejstvo, da so celjski grofje imeli veliko fevdov od oglejskega patriarhata, postavlja Oglej v položaj ene najpomembnejših, če že ne najpomembnejše cerkvene ustanove, s katero so Celjski imeli opravka.¹⁶

Iz darovnice ogrskega kralja Sigismunda Luksemburškega za Hermana II. Celjskega iz leta 1399, s katero ga je ustvaril za zagorskega grofa in mu podelil zagorsko grofijo (komitat oziroma županija *sui generis*, ustvarjena po vzoru grofij v nemškem cesarstvu in ne drugih komitatov oziroma županij na Ogrskem!)¹⁷ v Slavoniji, pa je razvidno, da so Celjski prejeli patronatne pravice za vse cerkve v Zagorju.¹⁸ Za konec tega poglavja naj omenimo, da so leta 1440 po zaslugi ogrske kraljice Elizabete Luksemburško-Habsburške, hčerke Barbare Celjsko-Luksemburške, dobili celo patronat nad zagrebško škofijo.¹⁹

12 Gl. tabelo 4 v tej razpravi.

13 V tem primeru *temporalis* pomeni posveten, tuzemeljski, in ne časoven.

14 Podrobneje o odvetništvu v Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 29–34; Andermann, Bünz, *Kirchenvogtei*, str. 9 sl. Gl. tudi Kos, *Vitez in grad*, str. 27–29; Vilfan, *Pravna zgodovina*, str. 116; Štih, Simoniti, *Na stičišču*, str. 133.

15 CKSL, 1372 IX 30.

16 V mislih imamo zemljiška gospodstva, mesta in gradove. Za podatke o tem gl. v Kosi, *Grajska politika*; Banfi, *Klientela*, str. 300–304; *Slovenski zgodovinski atlas*, str. 89–91 (avtor besedila in zemljevidov: Miha Kosi).

17 Podrobneje o tem v Banfi, *Nekaj o položaju*, str. 35.

18 CKSL, 1397 VIII 14; CKSL, 1397 VIII 17; CKSL, 1399 I 27; CKSL, 1399 III 9. Gl. tudi Klaić, *Zadnji knezi*, str. 25–32.

19 CKSL, 1440 X 1; CKSL, 1440 XII 6; Kosi, *Celjski*.

Tabela 1: Župnijske (matične) cerkve na Štajerskem, Kranjskem, Koroškem in v ogrskem komitatu (grofiji) Zagorje, nad katerimi so imeli celjski grofje dokazano ali domnevno (*) patronatne pravice in/ali odvetništvo.

Župnijska cerkev	Župnija in sedež cerkve	Dežela ali komitat	Patronat (<i>ius presentandij</i>) in/ali odvetništvo	Potrditev prezentacije (<i>ius confirmandij</i>)	Obdobje
Sv. Martin	Baldramsdorf	Koroška	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ²⁰
Sv. Mihael	Bloke	Kranjska	Patronat*	Morda ribniška župnija	1418–1456 ²¹
Marijino vnebovzetje	Braslovče	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat; gornjegrajski samostan	Pred 1237–1332 (patronat), ²² Pred 1237–1456 (odvetništvo) ²³
Sv. Danijel	Celje	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1333–1456 ²⁴
Sv. Marija	Cerklje	Kranjska	Patronat ²⁵	Oglejski patriarhat	1339 ²⁶
Sv. Jurij	Čatež ob Savi	Kranjska	Patronat*	Oglejski patriarhat	1434–1456 ²⁷
Sv. Križ	Dobrepolje	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat (morda ribniška župnija)	1418–1456 ²⁸
Marijino vnebovzetje	Fara/Kostel	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Ribniška župnija	1418–1456 ²⁹
Sv. Jurij	Feistritz an der Drau	Koroška	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ³⁰
Sv. Martin	Feistritz an der Gail	Koroška	Patronat* Odvetništvo*	Ni znano	1418–1456 ³¹
Sv. Danijel	Goldenstein	Koroška	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ³²
Sv. Jurij	Gotovlje	Štajerska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	Mnogo pred 1362 do 1456 ³³
Sv. Marija	Kamering	Koroška	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ³⁴
Sv. Ulrik	Kellerberg	Koroška	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1418–1456 ³⁵
Sv. Martin	Kirchbach	Koroška	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ³⁶
Sv. Jernej	Kočevje	Kranjska	Patronat	Ribniška župnija	1418–1456 ³⁷
Sv. Janez Krstnik	Kočevska Reka	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Ribniška župnija	1418–1456 ³⁸

20 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 122–123; KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

21 Höfler, *Gradivo*, str. 146; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 270–271.

22 CKL, št. 24, 48, 52, 53, 60, 70, 140, 141, 142, 143, 144, 156; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 5–15; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 337–338.

23 CKL, št. 24; LNŠAL, št. III. Gl. tudi Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 337–338.

24 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 335–337.

25 CKL, št. 190. Zdi se, da ne gre za klasično patronatno pravico, ampak zgolj za posredovanje Friderika I. Žovneškega (Celjskega) pri oglejskem patriarhu, da imenuje Henrika, sina Filipa iz Ljubljane, za župnika.

26 CKL, št. 190.

27 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 231.

28 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 265–266.

29 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 267–268; CKSL, 1383 XI 25.

30 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 122–123.

31 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

32 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

33 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 334–335; Orožen, *Das Bisthum III*, str. 419; Regest v Otorepec, *Gradivo*, št. 1254.

34 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 122–123.

35 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 122–123.

36 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

37 Höfler, *Gradivo*, str. 161–162; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 267–268.

38 Höfler, *Gradivo*, str. 158; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 267–268.

Sv. Peter	Komenda (na Gorenjskem)	Kranjska	Odvetništvo	Malteški viteški red (Ivanovci)	1329–1456 ³⁹
Sv. Kancijan in tovariši	Kranj	Kranjska	Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1363–1421 ⁴⁰
Sv. Marija	Kranjska Gora	Kranjska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1418–1456 ⁴¹
Sv. Nikolaj	Krapina	Zagorje	Patronat	Zagreška škofija	1399–1456 ⁴²
Blažena Devica Marija	Krško	Kranjska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	Pred 1392–1456 ⁴³
Sv. Martin	Laško	Štajerska	Patronat	Oglejski patriarhat	Pred 1392–1456 ⁴⁴
Marijino vnebovzetje	Leskovec pri Krškem	Kranjska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	Pred 1392–1456 (patronat); ⁴⁵ 1368–1456 (odvetništvo) ⁴⁶
Marijino vnebovzetje	Lieseregg	Koroška	Patronat* Odvetništvo*	Salzburška nadškofija	1418–1456 ⁴⁷
Sv. Janez Krstnik	Mirna	Kranjska	Odvetništvo*	Morda šentrupertska župnija	1339–1456 ⁴⁸
Sv. Tiburcij	Molzbihl	Koroška	Patronat Odvetništvo	Salzburška nadškofija	1418–1456 ⁴⁹
Sv. Andrej	Mošnje	Kranjska	Patronat Odvetništvo*	Od 1394 radovljiška župnija	1418–1456 ⁵⁰
Sv. Jurij	Mozirje	Štajerska	Odvetništvo Patronat*	Oglejski patriarhat	1322–1456 ⁵¹
Sv. Peter	Naklo	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat (do 1394); Radovljiška župnija (od 1394)	1418–1456 ⁵²
Sv. Jernej	Nikelsdorf	Koroška	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ⁵³
Sv. Ulrik	Ortenburg	Koroška	Patronat	Salzburška nadškofija	1418–1456 ⁵⁴
Sv. Peter in Pavel	Osilnica	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Ribniška župnija	1418–1456 ⁵⁵
Sv. Paternion	Paternion	Koroška	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ⁵⁶
Sv. Marjeta	Planina pri Sevnici	Štajerska	Patronat* Odvetništvo*	Oglejski patriarhat ali cerkniška župnija	Po 1363–1456 ⁵⁷ (odvetništvo morda že 1339) ⁵⁸
Marijino rojstvo	Polhov Gradec	Kranjska	Odvetništvo	Oglejski patriarh	1364–1456 ⁵⁹

39 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 241.

40 Celjski bi lahko bili odvetniki kranjske župnije kot zastavni imetniki kranjskega gospostva med letoma 1363 in 1421, vendar neposrednega dokaza za to predpostavko nimamo.

41 Höfler, *Gradivo*, str. 39; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 219.

42 CKSL, 1399 I 27; CKSL, 1399 III 9.

43 CKSL, 1392 XII 28; CKSL, 1393 II 5; CKSL, 1415 I 23; RG III, 00971.

44 CKSL, 1392 XII 28; CKSL, 1393 II 5; CKSL, 1415 I 23; RG III, 00971; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 13, 15; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 353.

45 Höfler, *Gradivo*, str. 215; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 285–286.

46 Höfler, *Gradivo*, str. 215.

47 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

48 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 277–278.

49 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

50 Höfler, *Gradivo*, str. 52; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 220.

51 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 348.

52 Höfler, *Gradivo*, str. 59; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 225–226; CKSL, 1394 VI 10.

53 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 122–123.

54 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

55 Höfler, *Gradivo*, str. 157; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 267–268.

56 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 122–123.

57 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 272–273.

58 CKL, št. 187 (ob zastavi gradu Planina leta 1339).

59 CKSL, 1364 V 18.

Sv. Marjeta	Polzela	Štajerska	Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1288/1358–1456 ⁶⁰
Sv. Martin	Ponikve	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	Pred 1392–1456 ⁶¹
Sv. Peter	Radovljica	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ⁶²
Sv. Štefan -papež in mučenec	Ribnica (na Dolenjskem)	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ⁶³
Sv. Križ	Rogaška Slatina	Štajerska	Patronat	Oglejski patriarhat	Pred 1392–1456 ⁶⁴
Sv. Jurij	Sagritz	Koroška	Patronat Odvetništvo	Ni znano	1418–1456 ⁶⁵
Sv. Peter	Sankt Peter im Holz	Koroška	Patronat	Ni znano	1418–1456
Sv. Vid	Sankt Veit an der Glan	Koroška	Patronat	Salzburška nadškofija	1418–1456
Sv. Jernej Apostol	Slovenska Bistrica	Štajerska	Odvetništvo	Ženski dominikanski samostan v Studenichah	1368–1456 ⁶⁶
Sv. Križ (danes Sv. Jožef)	Stari trg ob Kolpi	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1418–1456 ⁶⁷
Sv. Jurij	Stari trg pri Ložu	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat (do 1394); Ribniška župnija (od 1394)	1418–1456 ⁶⁸
Sv. Jurij	Sternberg/Strmec	Koroška	Patronat Odvetništvo	Salzburška gnadškofija	1418–1456 ⁶⁹
Sv. Peter in Pavel	Steuerberg	Koroška	Patronat Odvetništvo	Salzburška nadškofija	1418–1456
Sv. Martin	Šalek (danes Velenje)	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1398–1456 ⁷⁰
Sv. Rupert	Šentrupert na Dolenjskem	Kranjska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	Pred 1392–1456 (morda že od 1336) ⁷¹
Sv. Jurij	Škale	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	Zgolj 1368 (patronat); ⁷² Vsaj od 1352–1456 (odvetništvo) ⁷³
Sv. Martin	Šmartn na Pohorju	Štajerska	Odvetništvo*	Ženski dominikanski samostan v Studenichah	1368–1456 ⁷⁴
Sv. Martin	Šmartno pod Šmarno goro	Kranjska	Patronat*	Kranjski arhidiakonot	1393–1456 ⁷⁵

60 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 333–334.61 CKSL, 1392 XII 28; CKSL, 1393 II 5; RG III, 00971; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 357–358.62 Höfler, *Gradivo*, str. 43; CKSL, 1394 VI 10.63 Höfler, *Gradivo*, str. 154; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 266–267; CKSL, 1383 XI 25; CKSL, 1427 IX 1 (patronat za kaplana).64 CKSL, 1392 XII 28; CKSL, 1393 II 5; CKSL, 1415 I 23; RG III, 00971; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 366.

65 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

66 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 320–321.67 Höfler, *Gradivo*, str. 169; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 264.68 Höfler, *Gradivo*, str. 142–143; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 269–270; CKSL, 1394 VI 10.

69 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

70 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 344.71 CKSL, 1392 XII 28; CKSL, 1393 II 5; CKSL, 1415 I 23; RG III, 00971; Höfler, *Gradivo*, str. 195; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 276–277.72 CKSL, 1369 I 10 (originalna listina iz 1368 ali prej se ni ohranila); Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 342. Celjski grofje so dobili patronat zgolj za eno prezentacijo!

73 CKSL, 1352 II 19.

74 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 320–321.75 Höfler, *Gradivo*, str. 75; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 240.

Sv. Mihael	Šoštanj	Štajerska	Odvetništvo*	Škalska župnija (do 1434); gornjegrajski samostan (od 1434)	1329–1456 ⁷⁶
Sv. Marija	Špital ob Dravi	Koroška	Patronat Odvetništvo*	Salzburška nadškofija	1418–1456 ⁷⁷
Sv. Marija	Trebnje	Kranjska	Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1367–1456 ⁷⁸
Sv. Križ	Tweng	Koroška	Patronat Odvetništvo	Salzburška nadškofija	1418–1456 ⁷⁹
Sv. Nikolaj	Varaždin	Zagorje	Patronat	Zagrebska škofija	1397–1456 ⁸⁰
Sv. Marko Evangelist	Vinica	Zagorje	Patronat	Zagrebska škofija	1397–1456 ⁸¹
Sv. Marjeta	Vodice	Kranjska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	Pred 1392–1456 ⁸²
Sv. Jernej	Vojnik	Štajerska	Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1363–1456 ⁸³
Sv. Marija (danes Sv. Vid)	Vrbovec	Zagorje	Patronat	Zagrebska škofija	1397–1456 ⁸⁴
Sv. Nikolaj	Vuzenica	Štajerska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1377–1456 ⁸⁵
Sv. Lenart	Weißenstein	Koroška	Patronat Odvetništvo	Salzburška nadškofija	1418–1456 ⁸⁶
Sv. Jurij	Zgornje Gorje	Kranjska	Patronat Odvetništvo	Kranjski arhidiakonot (do 1394); radovljiška župnija (od 1394)	1418–1456 ⁸⁷
Marijino vnebovzetje	Zgornji Tuhinj	Kranjska	Odvetništvo*	Kamniška župnija	1418–1456 ⁸⁸

Tabela 2: Hčerinske (podružnične) cerkve na Štajerskem in Kranjskem, nad katerimi so imeli celjski grofje dokazano ali domnevno (*) patronatne pravice in/ali odvetništvo.

Hčerinska cerkev	Sedež cerkve	Matična cerkev (župnija) in njen sedež	Dežela	Patronat (<i>ius presentandi</i>) in/ali odvetništvo	Potrditev prezentacije (<i>ius confirmandi</i>)	Obdobje
Sv. Lenart	Bela Peč	Sv. Kancijan v Kranjski Gori	Kranjska	Patronat* Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1418–1456
Sv. Andrej	Celje	Sv. Danijel v Celju	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	Do 1456 ⁸⁹
Sv. Duh	Celje	Sv. Danijel v Celju	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	Do 1456 ⁹⁰
Sv. Maksimilijan	Celje	Sv. Danijel v Celju	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	Do 1456 ⁹¹

76 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 343.

77 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

78 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 281–282.

79 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

80 CKSL, 1397 VIII 14; CKSL, 1397 VIII 17.

81 CKSL, 1397 VIII 14; CKSL, 1397 VIII 17.

82 CKSL, 1392 XII 28; CKSL, 1393 II 5; CKSL, 1415 I 23; RG III, 00971; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 238–239.

83 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 351; CKSL, 1363 IV 6; CKSL, 1363 X 25; CKSL, 1364 IV 11.

84 CKSL, 1397 VIII 14; CKSL, 1397 VIII 17.

85 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 137.

86 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

87 Höfler, *Gradivo*, str. 47; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 215–216; CKSL, 1394 VI 10.

88 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 244.

89 Kot domnevni ustanovitelj cerkve. Gl. Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 157.

90 Kot domnevni ustanovitelj cerkve. Gl. Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 157.

91 Kot domnevni ustanovitelj cerkve. Gl. Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 157.

Sv. Nikolaj	Celje	Sv. Danijel v Celju	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	Do 1456 ⁹²
Cerkev Sv. Lenarta	Drevenik	Sv. Križ pri Rogaški Slatini	Štajerska	Patronat* Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	Pred 1456 ⁹³
Devica Marija na Kamnu	pri Vuzenici	Sv. Nikolaj v Vuzenici	Štajerska	Patronat Odvetništvo*	Vuzeniška župnija	1383–1456 ⁹⁴
Sv. Nikolaj	Lemberg pri Šmarju	Sv. Martin v Ponikvi (do 1335)	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Verjetno oglejski patriarhat	Pred 1262–1456 ⁹⁵
Sv. Janez Krstnik	Podsreda	Sv. Mihael v Pilštanju	Štajerska	Patronat* Odvetništvo*	Krški škof	1338–1456 ⁹⁶
Sv. Jernej	Ribnica na Pohorju	Sv. Nikolaj v Vuzenici	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Vuzeniška župnija	Neznano od kdaj do 1456 ⁹⁷
Sv. Jernej	Rogatec	Sv. Križ v Rogaški Slatini	Štajerska	Patronat Odvetništvo	Oglejski patriarhat	1301–1456 ⁹⁸
Sv. Urh	Smlednik	Sv. Marjeta v Vodicah	Štajerska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	Pred 1392–1456 (patronat); ⁹⁹ 1329–1456 (odvetništvo) ¹⁰⁰
Sv. Marija	Solčava	Sv. Jurij v Mozirju	Štajerska	Odvetništvo* Patronat* (nad kaplanijo)	Gornjegrajski samostan	1322–1456 ¹⁰¹
Žalostna Mati Božja	Stara Sveta gora nad Podsredo	Sv. Janez Krstnik v Podsredi	Štajerska	Patronat* Odvetništvo*	Oglejski patriarhat ali podsreška župnija	1336–1456 ¹⁰²
Sv. Andrej	Andraž nad Polzelo	Sv. Marjeta v Polzeli	Štajerska	Odvetništvo*	Ni znano	1288–1456 ¹⁰³
Sv. Janez Krstnik	Vinška Gora (pri Velenju)	Sv. Martin v Šaleku	Štajerska	Patronat* Odvetništvo*	Ni znano	Ni znano
Mati Božja	Šmarna gora	Sv. Marjeta v Vodicah	Kranjska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1392–1456
Sv. Marija	Zagorje (pri Pilštanju)	Sv. Mihael v Pilštanju	Štajerska	Patronat* Odvetništvo*	Gornjegrajski samostan	Neznano od kdaj do 1456 ¹⁰⁴
Sv. Egidij	Zidani Most	Sv. Martin v Laškem	Štajerska	Patronat Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1336–1456 (odvetništvo); ¹⁰⁵ 1423–1432 (patronat); ¹⁰⁶
Sv. Nikolaj	Žalec	Sv. Peter v Šempetru	Štajerska	Odvetništvo*	Oglejski patriarhat	1322–1456 ¹⁰⁷
Sv. Jakob	Žusem	Sv. Mihael v Pilštanju (do 1394); Sv. Jakob v Žusmu (od 1394)	Štajerska	Odvetništvo*	Gornjegrajski samostan	1364–1456 ¹⁰⁸

92 Kot domnevni ustanovitelj cerkve. Gl. Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 157.

93 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 367–368.

94 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 138.

95 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 359–360.

96 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 364.

97 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 138; Otorepec, *Gradivo*, št. 1183.

98 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 367.

99 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 239–240.

100 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 239–240.

101 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 348; Orožen, *Das Bisthum II/2*, str. 129–137.

102 Domnevno, glede na to, da so celjski grofje od leta 1336 posedovali Podsredo.

103 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 334.

104 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 365.

105 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 354–355.

106 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 354–355.

107 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 331–332.

108 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 365.

CERKVENO DOBROTNIŠTVO

Cerkveno dobrotništvo (na tem mestu nimamo v mislih dobrotništva Cerkev, ampak do Cerkev) lahko razumemo kot podporo določene cerkvene ustanove oziroma, gledano širše, kot ravnanje v korist Cerkev.¹⁰⁹ Motivi srednjeveških dobrotnikov so bili različni, prenačljeno pa bi bilo, če bi v vseh primerih govorili o čistem altruizmu, ko dobrotnik od obdarovane ustanove (ali ne nazadnje Boga) ni pričakoval ničesar v zameno za svoje dobrotništvo, dasiravno čistih religiozних vzgibov ne moremo izključiti. Neredko je dobrotnik daroval namensko za dušni blagor zase in/ali za svojo rodbino, za kar je lahko obdarovana cerkvena ustanova poskrbela s številčno (ne)omejenimi in datumsko (ne)določenimi branji maš, molitvami, večnimi lučmi ter drugimi cerkvenimi obredi.¹¹⁰ Večje ali dlje časa trajajoče dobrotništvo se je lahko dobrotniku povrnilo v obliki imetja kanoničnih pravic (na primer patronata ali odvetništva), častnega članstva v cerkvenem redu, pravice do pokopa na posvečenem kraju (v cerkvi ali samostanu) itd. Ne nazadnje je lahko dobrotnik upal, da mu bo dobrotništvo povrnil Bog tudi brez posredovanja Cerkev, in to že na zemlji ali v nebesih.

V dobi celjskih grofov je bilo cerkveno dobrotništvo običajno; plemstvo, meščani in celo podložniki so lahko vsak po svojih željah in možnostih na zelo različne načine obdarovali cerkvene ustanove. V mislih imamo predvsem vsebinsko različne beneficije, donacije, dotacije, pitancije in volila.¹¹¹ K temu lahko prištejemo tudi ustanovitve in fundacije¹¹² cerkvenih ustanov, na primer kaplanij, kapel, cerkvá in samostanov ali cerkveno vodenih špitalov (hospicev),¹¹³ kar pa so

si lahko privoščili le bogati. Ustanovitev samostana ali cerkve ni nujno najjaskrenejši izraz cerkvenega dobrotništva, je pa zagotovo najopaznejši. Naročila za izgradnjo oltarjev in drugih manjših sakralnih objektov lahko ravno tako štejemo za ustanovitve. Po vsebini so donacije odraz časa: gre predvsem za podaritev posesti (zlasti hub),¹¹⁴ činža¹¹⁵ (zlasti desetin), prihodkov od česa itd. Izraz dobrotništva so tudi podelitve privilegijev, tj. posebnih pravic, ki jih je določeni cerkveni ustanovi potrdil teritorialni zemljiški gospod (na primer oprostitev plačevanja določenih pristojbin). Za konec lahko k dobrotništvu pogojno prištejemo še zaščitništvo cerkvene ustanove.

Iz sledeče tabele je razvidno, da so bila dobrotništva celjskih grofov številna in da se začnejo pojavljati že v žovneški dobi. Posebej blizu so si bili s kartuzijanskim redom, saj so se s časom izkazali kot njegovi veliki dobrotniki. Podpirali pa so tudi ustanove drugih redov: benediktinskega, cistercijanskega, dominikanskega, frančiškanskega, minoritskega in pavlinskega.¹¹⁶ Eden največjih projektov celjskih grofov oziroma Hermana II. Celjskega, ki je veliko dejanje cerkvenega dobrotništva, je bila ustanovitev kartuzijanskega samostana v Pleterjah leta 1407 (gradnja se je začela že leta 1403). Samostan so grofje večkrat obdarovali ter zanj kot njegovi pokrovitelji, zaščitniki in dobrotniki sploh zelo dobro skrbeli.¹¹⁷ Marijino cerkev v Pleterjah pa je leta 1420 posvetil nezakonski sin Hermana II. – freisinški škof Herman (IV.) Celjski (†1421; škof med letoma 1412 in 1421).¹¹⁸ Samostan deluje še danes.¹¹⁹ Že Herman II. je imel stike tudi s kartuzijanskim samostanom pri Grenobleu, bolje poznanim kot Velika kartuzija (*Grande Chartreuse*), prvo ustanovljeno in glavno

109 Temeljna razprava o cerkvenem dobrotništvu srednjeveškega plemstva in meščanstva z današnjega slovenskega ozemlja: Kos, Plemiška darovanja.

110 Gl. tudi Mlinarič, Celjani, str. 125–126. Podrobneje o tem v Kos, Plemiška darovanja, str. 36–46.

111 Beneficij je za trajno ustanovljena cerkvena služba oziroma opravilo (= obred), ki se plačuje iz za to namenjenega vira. Beneficij prinaša korist ustanovi in ustanovitelju. Donacija je kakršnokoli sredstvo, podarjeno določeni ustanovi. Donirali so lahko tudi osebe – podložniki. Dotacija je praviloma denarno sredstvo, podarjeno določeni ustanovi. Pitancija je priboljšek pri hrani in pijači ob posebnih priložnostih. Volilo je tisto, kar kdo v oporoki zapusti fizični ali pravni osebi, ne da bi jo postavil za dediča. Osnovne razlage omenjenih pojmov so v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*.

112 Fundacije so materialna sredstva, namenjena za ustanovitev ali vzdrževanje kake ustanove. Ustanovitev brez ustrezne fundacije v praksi ni mogoča.

113 Podrobneje o srednjeveških špitalih (hospicah), tudi z ozirom na slovenski prostor, v Kosi, *Potujoči srednji vek*, str. 198–204.

114 Kmetij s pripadajočimi podložniki in podložniškimi obveznostmi.

115 Podložniške dajatve (nemško *Zins*).

116 Gl. Mlinarič, Celjani; Oter Gorenčič, *The Counts of Cilli*.

117 CKSL, 1403 s. d.; CKSL, 1405 III 24; CKSL, 1405 IV 24; CKSL, 1407 II 23; CKSL, 1407 IV 25; CKSL, 1407 VI 3; CKSL, 1407 VII 10; CKSL, 1407 IX 12; 1408 I 16; CKSL, 1408 VI 18; CKSL, 1413 XI 8. Kasnejše darovnice omenjenemu samostanu: CKSL, 1414 II 2; CKSL, 1414 IV 20; CKSL, 1424 XI 9; CKSL, 1426 I 9; CKSL, 1427 V 11; CKSL, 1428 s. d.; CKSL, 1428 IV 24; CKSL, 1428 V 8; CKSL, 1429 I 22; CKSL, 1429 I 22; CKSL, 1431 IX 30; CKSL, 1432 VI 13; CKSL, 1433 VI 15; CKSL, 1433 VI 21; CKSL, 1439 V 2; CKSL, 1441 II 14; CKSL, 1445 IV 4; CKSL, 1447 IV 25; CKSL, 1447 V 19; CKSL, 1447 IX 3.

118 CKSL, 1420 XI 1.

119 Uradna spletna stran pleterjske kartuzije: <http://www.kartuzija-pleterje.si/index.html> (dostop: 15. 3. 2024). Temeljno znanstveno delo o pleterjski kartuziji: Mlinarič, *Kartuzija Pleterje*. Kot zanimivost navajamo, da je danes na vsem svetu aktivnih le 23 kartuzij (18 moških in 5 ženskih). Število redovnikov in redovnic je okoli 380.

hišo reda.¹²⁰ Zaradi dobrotništva je bila njegova rodbina že leta 1391 deležna velikih »duhovnih milosti«, leta 1409 pa je bil omenjeni grof imenovan za zaščitnika kartuzijanskega reda.¹²¹ Kako dolgo in na kakšne načine je Herman II. podpiral Veliko kartuzijo in kartuzijanski red, ne vemo, je pa znano, da je med letoma 1432 in 1435 hiši doniral 20 dukatov letno.¹²² Za velika dobrotnika in zaščitnika kartuzijanskega reda sta obveljala tudi njegov sin Friderik II. in vnuk Ulrik II.¹²³ Drugi samostani, ki so jih ustanovili celjski grofje, so še pavlinski v Lepoglavu v hrvaškem Zagorju (1401), dominikanski Novi Klošter pri Polzeli (1453) in frančiškanski pri Maria Enzersdorfu pri Dunaju (1454).¹²⁴

Dobrotništvo celjskih grofov v Cerкви in njenih ustanovah ni ostalo neopaženo. Herman I. Celjski in njegova soproga si zaradi zaslug nista

prislužila samo večnega počitka pri celjskih minoritskih bratih, ampak sta bila kot laika sprejeta v njihov red.¹²⁵ O Hermanu II., Frideriku II. in Ulriku II. ter njihovih zaslugah za kartuzijanski red smo že govorili. Pokopa v samostanu pa so bili deležni tudi drugi člani rodbine.¹²⁶ O uglednem položaju celjskih grofov in dobrih odnosih s Cerkvijo pričajo tudi papeški privilegiji za grofe. Posebej dobro evidentirani so tisti, ki jih je prejel Friderik II. Celjski, in sicer med letoma 1412 in 1447: dovoljenje za zasebno mašo v krajih z interdiktom, dovoljenje za premični oltar, dovoljenje, da si izmed svojih dvornih kaplanov enega izbere za svojega spovednika, spregled posta v postnem času, spregled izvenzakonskega rojstva za sina Hansa, odpustitev vseh grehov pri poslednji spovedi in drugo.¹²⁷

Tabela 3: Znana cerkvena dobrotništva celjskih grofov in obveza obdarovane cerkvene ustanove.

Cerkvena ustanova	Kdaj	Kaj	Obveza obdarovane ustanove ali zgolj dušni blagor za Celjske zaradi dejanja samega (tj. (domnevno) brez obveze)
Avgušinski samostan na Muti	Pred 1435	Dotacija ¹²⁸	Ni znano
	1446	Dotacija ¹²⁹	Molitve
Avgušinski samostan v Fürstenfeldu	1365	Donacija sredstev	Maša
	1374	Donacija ¹³⁰	Molitve, aniverzarij
Benediktinski samostan v Gornjem Gradu	1255	Dotacija in pitancija ¹³¹	Molitve, aniverzarij
	1262	Jamstvo dotacije v primeru smrti člana družine ¹³²	Ni znano
	1278, 1286, 1291, 1327, dokončno 1332	Donacija patronata nad braslovško župnijo (odškodnina za samostanu prizadejano škodo) ¹³³	Dušni blagor
	Neznano kdaj (pred 1454)	Ustanovitev in fundacija Marijine kapele v samostanski cerkvi ¹³⁴	Štirje letni aniverzariji, večna maša
	1415	Donacija posesti	Večna luč
	1445	Donacija vinogradov v Savinjski dolini ¹³⁵	Ni znano

120 Podrobneje o tem v Mlinarič, Celjani, str. 134–135.

121 Mlinarič, Celjani, str. 134.

122 Mlinarič, Celjani, str. 134.

123 Mlinarič, Celjani, str. 139–141.

124 Kosi, Celjski.

125 CKSL, 1370 VI 2.

126 Gl. poglavje Grobnice.

127 CKSL, 1412 XI 6; CKSL, 1439 IV 2; CKSL, 1447 XI 10 (dve listini); CKSL, 1447 XI 15.

128 Mlinarič, Celjani, str. 136.

129 Mlinarič, Celjani, str. 139.

130 CKSL, 1374 V 25; Mlinarič, Celjani, str. 132.

131 CKL, št. 28; Mlinarič, Celjani, str. 126.

132 CKL, št. 31; Mlinarič, Celjani, str. 127.

133 CKL, št. 24, 48, 52, 53, 60, 70, 140, 141, 142, 143, 144, 156; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 5–15; Mlinarič, Celjani, str. 127.

134 Mlinarič, Celjani, str. 139.

135 Mlinarič, Celjani, str. 139.

	1447	Potrditev starih pravic in oprostitev plačevanja davka od samostanske hiše v Celju ¹³⁶	Ni znano
	1454	Donacija dohodkov od vinogradov (obljubljena po smrti Friderika II. Celjskega) ¹³⁷	Molitve za Friderika II. Celjskega
Benediktinski samostan Millstatt	1422, 1426	Potrditev starih privilegijev ¹³⁸	Ni znano
	1433	Dovoljenje za izgradnjo samostanskega gostišča v Millstattu ¹³⁹	Ni znano
	1435	Donacija dveh jezer in pripadajoče ribolovne pravice ¹⁴⁰	Ni znano
Benediktinski samostan Sankt Lambrecht	1401	Oprostitev plačevanja gornine od ljutomerskega vinograda	Ni znano
Benediktinski samostan Šentpavel v Labotski dolini	1427	Potrditev starih privilegijev (oprostitev plačevanja mitnine na mitnici na Muti in v Dravogradu) ¹⁴¹	Ni znano
	1447	Potrditev starih privilegijev (oprostitev plačevanja mitnine na mitnici na Muti in v Dravogradu) ¹⁴²	Ni znano
Cerkev Sv. Andreja v Celju	Neznano kdaj	Ustanovitev in fundacija cerkve (ustno izročilo) ¹⁴³	Morda skrb za dušni blagor
Cerkev Sv. Duha v Celju	Neznano kdaj	Ustanovitev in fundacija cerkve ter beneficij (ustno izročilo) ¹⁴⁴	Morda skrb za dušni blagor
Cerkev Sv. Jerneja v Rogatcu	1364	Donacija desetih ¹⁴⁵	Ni znano
	1371	Ustanovitev in fundacija kaplanije ¹⁴⁶	Patronat nad kaplanijo
Cerkev Sv. Marije v Petrovčah	1442 ali prej	Ustanovitev in fundacija kaplanije ¹⁴⁷	Dušni blagor
Cerkev Sv. Marije v Solčavi	Neznano kdaj	Ustanovitev in fundacija kaplanije ¹⁴⁸	Ni znano, morda patronat nad kaplanijo
	1415	Beneficij v kaplaniji ¹⁴⁹	Večna luč
Cerkev Device Marije na Kamnu	1383	Ustanovitev in fundacija kaplanije	Patronat nad kaplanijo
Cerkev Sv. Janeza Krstnika v Podsredi	1443	Trajen beneficij (župniki so upravičeni do 3 mark pfeningov letno, plačanih iz podsreškega urada) ¹⁵⁰	Ni znano
Cerkev Sv. Maksimilijana v Celju	1375	Beneficij za župnika ¹⁵¹	Večna luč
Marijina romarska cerkev na Ptujski gori	1405	Ustanovitev in fundacija stranskih oltarjev ¹⁵²	Morda maša
Cerkev Sv. Lenarta na Dreveniku	Pred 1456	Morda ustanovitev in fundacija cerkve ¹⁵³	Ni znano
Cerkev Sv. Nikolaja v Lembergu pri Šmarju	Pred 1335	Verjetno ustanovitev in fundacija cerkve ¹⁵⁴	Ni znano
Cerkev Sv. Nikolaja v Celju	Neznano kdaj	Ustanovitev in fundacija cerkve (ustno izročilo) ¹⁵⁵	Morda skrb za dušni blagor

136 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 6062; LNŠAL, št. 318.

137 CKSL, 1454 s. d.

138 Mlinarič, Celjani, str. 136.

139 KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1433 V 1.

140 KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1435 VII 17.

141 AT ÖStA/HHStA, St. Paul, Benediktiner, 1447 VII 7; Mlinarič, Celjani, str. 135–136.

142 AT ÖStA/HHStA, St. Paul, Benediktiner, 1447 VIII 20.

143 Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 158.

144 Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 157.

145 CKSL, 1364 II 2.

146 CKSL, 1371 VII 13/20.

147 CKSL, 1442 IV 15.

148 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 348; Orožen, *Das Bisthum II/2*, str. 129–137.

149 Orožen, *Das Bisthum II/2*, str. 131.

150 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5866.

151 CKSL, 1375 V 25; Weiss, *Quellen*, 1375 V 25.

152 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 318.

153 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 367.

154 Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 359.

155 Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 157.

Cerkev Sv. Marije v Zagorju (pri Pilštanju)	Pred 1456	Domnevno ustanovitev in fundacija cerkve	Ni znano
Cistercijanski samostan Kostanjevica	1393	Donacija posesti ¹⁵⁶	Ni znano
Cistercijanski samostan Rein	1399	Potrditev starega privilegija (oprostitvev plačevanja gornine (tj. davka) od vina, pridelanega v ljutomerskih vinogradih) ¹⁵⁷	Ni znano
Cistercijanski samostan Stična	1375	Dotacija in pitancija ¹⁵⁸	Molitve, aniverzarij, maša, vigilije, večna luč za Celjske in Goriške
Cistercijanski samostan Vetrinj	1399	Potrditev starega privilegija (oprostitvev določenih služnosti) ¹⁵⁹	Ni znano
	1422	Donacija odvetništva v kraju Wrießnitz v Podjurski dolini ¹⁶⁰	Ni znano
	1425	Privilegij (oprostitvev plačevanja mitnine od blaga, tovorjenega skozi Muto) ¹⁶¹	Tedenska maša, aniverzarij
	1438	Potrditev starih privilegijev	Tedenska maša, aniverzarij
	1439	Potrditev starih privilegijev (oprostitvev plačevanja mitnine od vina, tovorjenega skozi Muto, Vuzenico in Slovensko Bistrico) ¹⁶²	Tedenska maša, aniverzarij
	1445	Potrditev starih privilegijev (oprostitvev plačevanja mitnine od vina, tovorjenega skozi Muto, Vuzenico in Slovensko Bistrico) ¹⁶³	Tedenska peta maša, aniverzarij
Dominikanski samostan na Ptujju	1335	Donacija sredstev za vzdrževanje duhovnika ¹⁶⁴	Dnevna maša, aniverzarij trikrat na leto
	1357	Ni znano ¹⁶⁵	Aniverzarij z vigilijo in 24 maš zadušnic
	1448	Dotacija ¹⁶⁶	Molitve
	1450	Donacija 200 sirov ¹⁶⁷	Molitve
Dominikanski samostan Novi Klošter	1453	Ustanovitev in fundacija samostana (začetek gradnje okoli leta 1449) ¹⁶⁸	Ni znano
Frančiškanski samostan v Maria Enzersdorfu v Avstriji	1453	Ustanovitev in fundacija samostana ¹⁶⁹	Ni znano
Grajska kapela na gradu Krško	1391	Ustanovitev in fundacija grajske kapele ¹⁷⁰	Patronat nad kapelo
	1408	Odpoved lastništvu posesti (fevda), ki je bila darovana kapeli ¹⁷¹	Ni znano
	1421	Davčne olajšave ¹⁷²	Ni znano
Grajska kapela Sv. Janeza Evangelista na gradu Žovnek	Pred 1391	Ustanovitev in fundacija grajske kapele ¹⁷³	Verjetno patronat nad kapelo

156 Mlinarič, Celjani, str. 136; CKSL, 1393 III 23.

157 Stiftsarchiv Rein, Urkunden, 1399 XII 11.

158 Mlinarič, Celjani, str. 130; CKSL, 1386 V 25.

159 KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1399 XII 13.

160 KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1422 VI 5.

161 SI AS 1063, sig. 4697 (prepis: CKSL, 1425 VI 24); StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5036; Mlinarič, Celjani, str. 135.

162 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5628; Mlinarič, Celjani, str. 139.

163 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5577d, 5978c; KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1445 V 9; Mlinarič, Celjani, str. 139.

164 Mlinarič, Celjani, str. 128–130.

165 Mlinarič, Celjani, str. 130.

166 Mlinarič, Celjani, str. 139.

167 Mlinarič, Celjani, str. 139.

168 Mlinarič, Celjani, str. 136, 139–140; Kosi, Celjski.

169 Mlinarič, Celjani, str. 136; Kosi, Celjski.

170 CKSL, 1391 II 24; Valvasor, *Die Ehre XI*, str. 235–236.

171 CKSL, 1408 XI 25. Kaj naj bi ta ustanova oziroma *stift* bil(a), v listini ni navedeno.

172 Prepis listine v Valvasor, *Die Ehre XI*, str. 236–237 (regist: CKSL, 1421 III 19/26).

173 Valvasor, *Die Ehre XI*, str. 235–236 (regist: CKSL, 1391 II 24).

Grajska kapela Blažene Device Marije v knežjem dvoru v Celju	Pred 1400	Domnevno ustanovitev in fundacija grajske kapele ¹⁷⁴	Verjetno patronat nad kapelo
Grajska kapela Sv. Andreja na gradu Kunšperk	Po 1395	Morda ustanovitev in fundacija grajske kapele ¹⁷⁵	Verjetno patronat nad kapelo
Kapela Božje matere v Zlatarju v hrvaškem Zagorju	1454	Dotacija kapele, ki so jo ustanovili podložniki Celjskih ¹⁷⁶	Maša
Kartuzijanski samostan <i>Grande Chartreuse</i> (Velika kartuzija) pri Grenobleu	1391, 1396, 1397, 1399, 1400	Dobrotništvo (ni znano, kaj točno) ¹⁷⁷	Skrb za dušni blagor in aniverzarij
	1409	Dobrotništvo (ni znano, kaj točno) ¹⁷⁸	Herman II. Celjski je zaradi svojih zaslug imenovan za zaščitnika kartuzijanskega reda
	Pred 1432–1435	Letna dotacija v višini 20 dukatov ¹⁷⁹	Ni znano
Kartuzijanski samostan Bistra	1372	Privilegij (oprostitev plačevanja mitnine na mitnicah v postojnskem gospodstvu) in donacija vinograda ¹⁸⁰	Ni znano
	1400	Jamstvo varstva, podelitev nižjega sodstva nad samostanskimi podložniki, pitancija ¹⁸¹	Molitve
	1403 in 1404	Jamstvo varstva ¹⁸²	Ni znano
	1404	Privilegij (oprostitev plačevanja davkov ob proščanju pri cerkvi Sv. Jerneja v Begunjah pri Cerknici) ¹⁸³	Ni znano
	1426	Izdatna donacija sredstev za izgradnjo treh meniških hišk ¹⁸⁴	Maša za Veroniko Deseniško in Friderika II. Celjskega
Kartuzijanski samostan Jurklošter	1262	Jamstvo dotacije v primeru smrti člana družine ¹⁸⁵	Ni znano
	1368	Donacija sredstev ¹⁸⁶	Maša zadušnica, aniverzarij z vigilijami
	Pred 1373	Ustanovitev in fundacija kapele na samostanskem pokopališču ¹⁸⁷	Ni znano
	1373	Donacija desetini in dotacija ¹⁸⁸	Dnevna maša, večna luč v pokopališki kapeli
	1401	Ustanovitev in fundacija oltarja v križnem hodniku ¹⁸⁹	Molitve, dušni blagor
	1407	Potrditev nižjega sodstva nad samostanskimi podložniki in oprostitvev plačevanja mitnine na mitnicah v zagorski grofiji ¹⁹⁰	Ni znano
	1431	Potrditev starih privilegijev ¹⁹¹	Ni znano
	1432	Donacija patronata nad cerkvijo Sv. Egidija v Zidanem Mostu ¹⁹²	Ni znano
	1439	Donacija vinske in žitne desetine	Ni znano

174 CKSL, 1400 X 1.

175 Kos, *Vitez in grad*, str. 304–307.176 *Povijesni spomenici 1441–1465*, št. 237, str. 251–252.

177 Mlinarič, Celjani, str. 134.

178 Mlinarič, Celjani, str. 134.

179 Mlinarič, Celjani, str. 135.

180 Mlinarič, Celjani, str. 132.

181 Mlinarič, Celjani, str. 132–134.

182 Mlinarič, Celjani, str. 134.

183 Mlinarič, Celjani, str. 134.

184 SI AS 1063, sig. 4854 (prepis: CKSL, 1426 VIII 24); Mlinarič, Celjani, str. 138.

185 CKL, št. 31; Mlinarič, Celjani, str. 127.

186 CKSL, 1368 IX 10; Mlinarič, Celjani, str. 131.

187 CKSL, 1373 IV 28.

188 Mlinarič, Celjani, str. 131; CKSL, 1373 IV 28.

189 Mlinarič, Celjani, str. 131.

190 Mlinarič, Celjani, str. 134.

191 Mlinarič, Celjani, str. 139.

192 Mlinarič, Celjani, str. 139.

	1444	Davčna olajšava ¹⁹³	Aniverzarij z vigilijami, molitve
	1444	Donacija posesti za gradnjo štirih meniških hiš in vzdrževanje redovnikov ¹⁹⁴	Ni znano
	1445	Donacija posesti ¹⁹⁵	Ni znano
	1447	Potrditev starih privilegijev	Ni znano
	1449	Oprostitev plačevanja vinske desetine od nekih vinogradov ¹⁹⁶	Ni znano
	1451	Donacija posesti (vas Dramlje) ¹⁹⁷	Ni znano
	1453	Donacija	Ni znano
	1455	Potrditev starih in novih privilegijev ¹⁹⁸	Ni znano
Kartuzijanski samostan Pleterje	1407	Ustanovitev in izdatna fundacija samostana (začetek gradnje okoli leta 1403) ter poklonitev raznih privilegijev ¹⁹⁹	Dušni blagor za družino
	1407–1447	Številne darovnice (donacije in dotacije), med drugim leta 1444 sredstva za izgradnjo štirih novih meniških celic ²⁰⁰	Molitve, maše, aniverzariji, vigilije itd. – skratka redna skrb za dušni blagor
	1433	Donacija posesti in dohodkov ²⁰¹	Aniverzarij za pokojnega grofa Friderika III. Ortenburškega
Kartuzijanski samostan Žiče	1262	Jamstvo dotacije v primeru smrti člana družine ²⁰²	Ni znano
	1262	Donacija hub zaradi samostanu povzročene škode ²⁰³	Dušni blagor za družino
	1334	Donacija posesti ²⁰⁴	Dušni blagor in odvetništvo nad posestjo
	1377	Potrditev starih privilegijev ²⁰⁵	Ni znano
	Pred 1385	Donacija posesti (dvora) ²⁰⁶	Odvetništvo nad posestjo in neki dohodki od posesti
	Okoli 1385	Privilegij za samostansko hišo v Celju (oprostitev plačevanja mestnega davka in drugo) ²⁰⁷	Ni znano (verjetno dušni blagor)
	1401	Potrditev starih privilegijev in podeljene posesti ²⁰⁸	Molitve, aniverzarij
	1429	Donacija posesti ²⁰⁹	Ni znano
	1444	Potrditev starih privilegijev	Molitve, aniverzarij
	1445	Donacija posesti	Dušni blagor
	1449	Privilegij (oprostitev plačevanja vinske desetine)	Ni znano
	1450	Donacija posesti	Ni znano
	1451	Dotacija	Ni znano

193 Mlinarič, Celjani, str. 139.

194 Mlinarič, Celjani, str. 139.

195 Mlinarič, Celjani, str. 136.

196 Mlinarič, Celjani, str. 136.

197 Mlinarič, Celjani, str. 136.

198 Mlinarič, Celjani, str. 140.

199 Mlinarič, Celjani, str. 132, 134–135.

200 CKSL, 1407 II 23; CKSL, 1407 IV 25; CKSL, 1407 VI 3; CKSL, 1407 VII 10; CKSL, 1407 IX 12; 1408 I 16; CKSL, 1408 VI 18; CKSL, 1413 XI 8; CKSL, 1414 II 2; CKSL, 1414 IV 20; CKSL, 1424 XI 9; CKSL, 1426 I 9; CKSL, 1427 V 11; CKSL, 1428 s. d.; CKSL, 1428 IV 24; CKSL, 1428 V 8; CKSL, 1429 I 22; CKSL, 1429 I 22; CKSL, 1431 IX 30; CKSL, 1432 VI 13; CKSL, 1433 VI 15; CKSL, 1433 VI 21; CKSL, 1439 V 2; CKSL, 1441 II 14; CKSL, 1445 IV 4; CKSL, 1447 IV 25; CKSL, 1447 V 19; CKSL, 1447 IX 3.

201 Mlinarič, Celjani, str. 135; CKSL, 1433 VI 15.

202 CKL, št. 31; Mlinarič, Celjani, str. 127.

203 CKL, št. 33; Mlinarič, Celjani, str. 127.

204 CKL, št. 152.

205 Mlinarič, Celjani, str. 131.

206 Mlinarič, Celjani, str. 131.

207 Mlinarič, Celjani, str. 132.

208 Mlinarič, Celjani, str. 134.

209 Mlinarič, Celjani, str. 134.

Minoritski samostan na Ptuj	1360	Donacija sredstev za ustanovitev beneficija ²¹⁰	Aniverzarij
	1448	Donacija sredstev ²¹¹	Molitve
Minoritski samostan v Celju	1348	Ustanovitev in fundacija kapele ²¹²	Aniverzarij
	1369	Donacija za vzdrževanje duhovnikov ²¹³	Maša, aniverzarij
	1374	Dotacija in donacija nekih letnih dohodkov ²¹⁴	Večna maša, večna luč v samostanski kapeli
	1386	Beneficij in dotacija ²¹⁵	Dve večni maši, večna luč
	1439, 1444	Donacija dohodkov, oprostitev plačevanja gornine ²¹⁶	Ni znano
	1452	Oprostitev plačevanja neke desetine ²¹⁷	Ni znano
Pavlinski samostan v Lepoglavi	1401	Ustanovitev in fundacija samostana ²¹⁸	Dušni blagor
	1445	Beneficij ²¹⁹	Peta maša za dušni blagor
	1455	Potrditev starih privilegijev	
Špital Sv. Duha v Celju	Pred 1364	Ustanovitev in fundacija špitala ²²⁰	Ni znano
	1364	Potrditev stare fundacije ²²¹	Dušni blagor
Špital Sv. Antona v Špitaliču v Tuhinjski dolini	1261	Donacija gornine ²²²	Dušni blagor
Špital v Laškem	1448	Ustanovitev in fundacija špitala (odpoved lastništvu nad fevdi, ki sta jih za ta namen darovala Hans Meusenreuter in soproga) ²²³	Dušni blagor
Ženski dominikanski samostan Marenberg	1306	Donacija hub ²²⁴	Dušni blagor za žovneškega vazala
	1347	Donacija hub ²²⁵	Odvetništvo nad hubami
Ženski dominikanski samostan Studence	1262	Jamstvo dotacije v primeru smrti člana družine ²²⁶	Ni znano
	1431	Privilegij (oprostitev plačevanja mitnine od blaga, kupljenega in prodanega na letnem sejmu v Studenicah) ²²⁷	Ni znano
Župnijska cerkev Sv. Danijela v Celju	Neznano kdaj	Ustanovitev in fundacija kapele Sv. treh kraljev (kasneje Žalostne Matere Božje)	Ni znano
	1374	Donacija sredstev ²²⁸	Večna maša
	1448	Beneficij Žalostne Matere Božje ²²⁹	Tedenska maša
Župnijska cerkev Sv. Jerneja v Slovenski Bistrici	1379	Donacija hube ²³⁰	Dnevna maša
	Pred 1384	Beneficij ²³¹	Tedenska maša
Župnijska cerkev Sv. Marjete v Planini pri Sevnici	1439	Donacija hiše za župnika in oprostitev plačevanja trškega davka ²³²	Dnevna maša
	1452	Donacija sredstev ²³³	Večna luč in peta maša

210 CKSL, 1360 II 16; Mlinarič, Celjani, str. 130.

211 Mlinarič, Celjani, str. 139.

212 Mlinarič, Celjani, str. 128; Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 158.

213 Mlinarič, Celjani, str. 131.

214 Mlinarič, Celjani, str. 131.

215 Mlinarič, Celjani, str. 131; CKSL, 1386 VI 17.

216 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5947b; Mlinarič, Celjani, str. 139.

217 Mlinarič, Celjani, str. 139.

218 Mlinarič, Celjani, str. 132.

219 CKSL, 1445 VI 22.

220 CKSL, 1364 VI 24 (dve listini). Gl. tudi Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 160.

221 CKSL, 1364 VI 24 (dve listini). Gl. tudi Orožen, *Zgodovina Celja*, str. 160.

222 CKL, št. 30.

223 CKSL, 1448 XII 23.

224 Mlinarič, Celjani, str. 128.

225 Mlinarič, Celjani, str. 128.

226 CKL, št. 31; Mlinarič, Celjani, str. 127.

227 Mlinarič, Celjani, str. 136.

228 CKSL, 1374 IX 14.

229 Oter Gorenčič, Grofje Celjski, str. 54.

230 Weiss, *Quellen*, 1379 IX 29.

231 Weiss, *Quellen*, 1384 I 17.

232 CKSL, 1439 IV 20; LNSAL, št. 302.

233 Orožen, *Das Bisthum VI*, str. 226; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 364; CKSL, 1452 VI 17.

Župnijska cerkev Sv. Štefana – papeža in mučenca v Ribnici (na Dolenjskem)	1427	Ustanovitev oltarja in donacija sredstev za vzdrževanje kaplana ²³⁴	Patronat nad oltarjem (tj. pravica do prezentacije kaplana pri tem oltarju)
Župnijska cerkev Marijinega vnebovzjetja v Braslovčah	1262	Jamstvo dotacije ob smrti člana družine ²³⁵	Ni znano
Župnijska cerkev Sv. Martina v Ponikvah	1262	Jamstvo dotacije ob smrti člana družine ²³⁶	Ni znano
Župnijska cerkev Sv. Ruperta v Šentrupertu na Dolenjskem	1415/1420	Gradnja nove cerkve ²³⁷	Ni znano
Župnijska cerkev Sv. Nikolaja v Vuzenici	1428	Potrditev starih privilegijev iz leta 1369 ²³⁸	Ni znano
Župnijska cerkev Sv. Marije v Špitalu ob Dravi	1433	Ustanovitev in fundacija oltarja, kaplanije ter beneficij (večna maša v čast Sv. Ane) ²³⁹	Dušni blagor (tudi za Friderika III. Ortenburškega)
	1439	Privilegij (osvoboditev posesti, namenjene za vzdrževanje oltarja v zvoniku cerkve od zemljiškogospodarskega sodišča oziroma urada) ²⁴⁰	Ni znano
Župnijska cerkev Sv. Jurija v Slovenskih Konjicah	Neznano kdaj	Trije beneficiji ²⁴¹	Ni znano
Župnijska cerkev Sv. Jurija v Gotovljah	Pred 1256	Morda ustanovitev in fundacija cerkve ²⁴²	Ni znano
Župnijska cerkev Marijinega vnebovzjetja v Zgornjem Tuhinju	Po 1418	Morda ustanovitev in fundacija cerkve (po Valvasorju) ²⁴³	Ni znano
Župnijska cerkev Marijinega vnebovzjetja v Liesereggju	1422	Donacija posesti in prihodkov za kapelo in oltar ²⁴⁴	Dušni blagor
	1436	Prepustitev darovane posesti (odpoved lastništvu) ²⁴⁵	Ni znano
Župnije v grofiji Ortenburg	1426	Privilegij za vse župnike vseh celjskih patronatnih župnij v ortenburški grofiji, da lahko svoje imetje zapustijo komurkoli želijo ²⁴⁶	Aniverzarij v cerkvi Sv. Marije v Špitalu ob Dravi

DVORNA KAPELA IN DVORNA PISARNA

Dvorna kapela in dvorna pisarna sta bila urada celjske dvorno-teritorialne uprave ter neke vrste vezni člen med Cerkvijo in grofi. Prva je skr-

bela za duhovno oskrbo celjske rodbine, druga pa je imela administrativne naloge, med drugim sestavljanje, overjanje, izstavljanje in arhiviranje listin. Višji uradniki dvorne pisarne (kanclerji in sekretarji) so bili skrbniki t. i. *secretuma*, najpomembnejšega pečata, s katerim je bilo mogoče overiti listino. Oba urada sta se začela razvijati v obdobju Friderika I. in končno podobo dobila v času Hermana II. Njun razvoj lahko okvirno zamejimo z letnicama 1330 in 1390. Spočetka sta bila oba urada verjetno združena v enega (dvorno kapelo), ki je opravljal naloge obeh kasnejših.²⁴⁷

Vse do izumrtja rodbine leta 1456 sta bila urada v občutni domeni duhovščine, in to tudi

²³⁴ CKSL, 1427 IX 1.

²³⁵ CKL, št. 31; Mlinarič, Celjani, str. 127.

²³⁶ CKL, št. 31; Mlinarič, Celjani, str. 127.

²³⁷ Höfler, *Gradivo*, str. 195.

²³⁸ StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5143b.

²³⁹ KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1433 XII 4.

²⁴⁰ KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1439 VIII 17.

²⁴¹ Oter Gorenčič, Grofje Celjski, str. 30.

²⁴² Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 334–335; Orožen, *Das Bisthum III*, str. 419; Regest v Otorepec, *Gradivo*, št. 1254.

²⁴³ Höfler, *Gradivo*, str. 15, 76, 83.

²⁴⁴ KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1422 V 22.

²⁴⁵ KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1439 VIII 10.

²⁴⁶ KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

²⁴⁷ Podrobneje o tem v Banfi, Uprava in Banfi, *Klientela*, str. 193–201; Domenig, *Die Kanzlei*; Domenig, »*toun kunt*«, str. 115–116; Schwanke, *Beiträge*; Schwanke, *Die Kanzlei*.

potem, ko sta se okoli leta 1400 razdelila v dva samostojna urada. Kapelo so brez izjeme tvorili duhovniki, pisarno pa v večini, saj so bili izobraženci svojega časa. Bili so pismeni in latinščine večji ljudje ter kot taki nepogrešljivi uradniki na vsakem dvoru. Vpliv članov dvorne kapele in pisarne, tj. kaplanov in dvornih pisarjev, na celjske grofe je moral biti opazen, kar potrjuje dejstvo, da so bili številni kaplani in višji uradniki pisarne svetovalci grofov.²⁴⁸ Pri dvorni kapeli je treba izpostaviti, da ni istovetna z grajsko kapelo. Grajska kapela ni urad, ampak objekt, namenjen verskim obredom, za katerega skrbi grajski kaplan, ki ni nujno član dvorne kapele.

Pri uradnikih celjske dvorne kapele in pisarne iz vrst duhovščine lahko zaznamo kadrovanje

celjskih grofov v cerkvenih zadevah s pomočjo patronata, natančneje, prezentacijske pravice. Da bi grofje svoje kaplane in pisarniško osebje, pa tudi druge uradnike iz vrst duhovščine finančno preskrbeli in jih hkrati uporabili kot svoje predstavnike na pomembnih položajih, so nekatere očitno s tem namenom prezentirali za župnike v tistih župnijah, nad katerimi so imeli patronat. Tudi če niso opravljali svoje župnijske službe in so jih nadomeščali vikarji, so bili upravičeni do prebende, tj. prihodkov od službe. Spodnja tabela prikazuje člane celjske dvorne uprave, ki so bili župniki. Zaradi primerjave so upoštevani tudi tisti uradniki, ki so bili župniki v župnijah, nad katerimi celjski grofje niso imeli patronata oziroma tega ne moremo potrditi z viri.

Tabela 4: Dvorni kaplani in uradniki celjskih grofov iz vrst duhovščine ter njihove funkcije na celjskem dvoru in župnijske službe. Župnije, za katere se ne vé, ali so bile (kadarkoli) v patronatnih pravicah celjskih grofov, so označene z *.

Oseba	Funkcija (kdaj)	Župnik v župniji (kdaj)
Andrej During	Kaplan (1442)	Leskovec pri Krškem (1439–1442?) ²⁴⁹
Andrej Glogaver	Sekretar (1450–1455) Pisar (1450–1455)	Šentrupert na Dolenjskem (do 1450) ²⁵⁰
Baltazar Montschiedel	Kancler (1452–1455)	Radovljica (1452–1455) ²⁵¹
Bertold	Kaplan (1422)	Lieseregg (1413–1422) ²⁵²
Eberhard Seus	Kaplan (1449)	Ni znano ²⁵³
Filip	Komorni pisar (1408) Komornik (1414) Zakladnik (1414)	Vodice (1408) ²⁵⁴ Kamnik* (1414–1425) ²⁵⁵
Friderik	Kaplan (1380) Kancler (1386–1389)	Laško (1377–1392) ²⁵⁶
Friderik Apprecher	Svetovalec (1441) Kaplan (1440) Pisar (1445)	Ponikve (1440/41–1446) ²⁵⁷ Laško (1447–1468) ²⁵⁸
Hans iz Sevnice	Kuhinjski mojster (1400)	Rottendorf (morda Reteče pri Škofji Loki?) ^{*259}

²⁴⁸ Gl. tabelo 4 v pričujoči razpravi.

²⁴⁹ MHEZ VII, št. 26; RG, V 00246; CKSL, 1439 IV 25; Komatar, Ein Chartular, št. 73; Banfi, Klientela, str. 214.

²⁵⁰ CKSL, 1450 III 5; CKSL, 1450 IV 13; TKL II, št. 250, 251; MHEZ VII, št. 217; Ortway, Pozsony város III, str. 218; Schwanke, Die Kanzlei, str. 86; Banfi, Klientela, str. 211, 212.

²⁵¹ Celjska kronika, str. 107; RG VI, 00380; Schwanke, Die Kanzlei, str. 86; Banfi, Uprava, str. 31; Banfi, Klientela, str. 209.

²⁵² KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1413 III 14; KLA, Allgemeine Urkundenreihe, 1422 V 22.

²⁵³ Schwanke, Die Kanzlei, str. 85. Leta 1448 je omenjen kot prior dominikanskega samostana na Ptujju. Gl. CKSL, 1448 X 7; Banfi, Klientela, str. 214.

²⁵⁴ SI AS 1063, sig. 4423, sig. 5364; CKSL, 1408 XI 11; Banfi, Klientela, str. 217; Šilc, Starejša zgodovina, str. 71.

²⁵⁵ CKSL, 1414 XI 9; CKSL 1423 VIII 26; CKSL, 1425 IV 4; Banfi, Klientela, str. 217.

²⁵⁶ Oturepec, Gradivo, št. 1353; CKSL, 1380 IX 21; CKSL, 1389 II 19; Schwanke, Die Kanzlei, str. 81, 85; Blaznik, Historična topografija I, str. 406; Orožen, Das Bisthum IV, str. 119; Baraga, Grad Mirna, št. 50; Weiss, Quellen, 1380 IX 21; Banfi, Klientela, str. 208, 213.

²⁵⁷ SI AS 1063, sig. 590; CFK I, fol. 62v; CKSL, 1441 IX 1; CKSL, 1457 II 10; RG V, 01888; Birk, Urkunden-Auszüge, str. 141–143; Banfi, Klientela, str. 89, 202, 211, 212, 214; Weiss, Quellen, 1446 IV 20.

²⁵⁸ CKSL, 1457 II 10; Birk, Urkunden-Auszüge; Orožen, Das Bisthum IV, str. 121; RG VIII, 022368; Höfler, O prvih cerkvah, str. 353; Banfi, Klientela, str. 202, 211, 212, 214.

²⁵⁹ Novostraschezky, Stiriens Eden, str. 54, ne navaja vira.

Henrik (I.)	Protonotar (1364–1374)	Celje (1357?/1364–1374) ²⁶⁰
Henrik (II.)	Protonotar (1377–1382)	Laško (1377–1382) ²⁶¹
Henrik (III.)	Pisar (1374) Kaplan (1374)	Laško (1368–1377) ²⁶²
Henrik Plöchl	Pisar (1413)	Ni znano ²⁶³
Janez	Kaplan (1409)	Zagreb (1409, kanonik) ²⁶⁴
Janez Czernik iz Crossena	Kaplan (1448)	Ni znano ²⁶⁵
Janez Harrer	Kaplan (1450)	Šentrupert na Dolenjskem (1450) ²⁶⁶
Janez von Mila	Svetovalec (1404–1407) Kaplan (1404–1407)	Škale* (1374) Vodice (1390–1399) ²⁶⁷ Laško (1398–1411) ²⁶⁸
Janez Karschaw	Prokurator v Rimu (1439–1441)	Kočevje (1439–1441) ²⁶⁹
Jurij Neberbel	Kaplan (1428)	Vuzenica (1428) ²⁷⁰
Konrad (von Neunburg? Von Gleisdorf?)	Kaplan (1338)	Škrljevo* (1338) ²⁷¹
Konrad von Gleisdorf	Kaplan (1336–1338)	Šentrupert na Dolenjskem (1336–1338) ²⁷²
Konrad von Neuburg	Pisar (1344–1356?)	Nova Cerkev (1344–1356) ²⁷³
Leonard Morringer iz Esslingena (dominikanec)	Kaplan (1449–1455)	Ni znano ²⁷⁴
Leopold Apfaltrer	Kaplan (1400)	Kranj* (1400) ²⁷⁵
Mert (iz Krškega? iz Ribnice?)	Kancler (1431)	Nova Cerkev (1431) ²⁷⁶
Mert iz Krškega	Svetovalec (1441) Sekretar (1441) Kancler (1441–1446)	Laško (1438–1446) ²⁷⁷
Mert iz Ribnice	Kaplan (1434) Morda pisar (1434)	Ni znano ²⁷⁸
Mert iz Sevnice	Prokurator v Rimu (1451)	Dobropolje (1451) ²⁷⁹

260 SI AS 1063, sig. 4211; CKSL, 1364 VI 24; Schwanke, *Die Kanzlei*, str. 85; Blaznik, *Historična topografija I*, str. 89; Orožen, *Das Bisthum III*, str. 281; Weiss, *Quellen*, 1364 VI 24; Banfi, *Klientela*, str. 209.

261 CKSL, 1382 I II; Otorepec, *Gradivo*, št. 1336; Schwanke, *Die Kanzlei*, str. 81, 85; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 118–119; Weiss, *Quellen*, 1377 VI 16; Weiss, *Quellen*, 1378 III 25; Regesten 3, št. 1563; Banfi, *Klientela*, str. 210.

262 SI AS 1063, sig. 5986; CKSL, 1374 IX 14; Blaznik, *Historična topografija I*, str. 405; RG I, 00106; Weiss, *Quellen*, 1368 I 24; Banfi, *Klientela*, str. 212–213.

263 BCCF, Archivio dell'antica Comunità di Cividale, Lorenzo d'Orlandi, H-9, št. 139; StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 4522; Schwanke, *Die Kanzlei*, str. 81; Banfi, *Klientela*, str. 214.

264 SI AS 1063, sig. 4677; CKSL, 1409 IX 3.

265 RG, VI 02756; Banfi, *Klientela*, str. 214.

266 CKSL, 1450 III 5; CKSL, 1450 IV 13; TKL II, št. 250, 251; Banfi, *Klientela*, str. 214.

267 SI AS 1063, sig. 6596; CKSL, 1390 XI 12; CKSL, 1390 XII 8; CKSL, 1391 XI 21; CKSL, 1399 XI 18; CKSL, 1407 I 26; DOZA, Urkunden, 1404 III 5; MDC X, št. 978 (1391 XI 19); Blaznik, *Historična topografija I*, str. 406; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 119–120; Banfi, *Klientela*, str. 201, 214.

268 SI AS 1063, sig. 6596; CKSL, 1404 VII 30; CKSL, 1407 I 26; CKSL, 1411 II 15; DOZA, Urkunden, 1404 III 5; Blaznik, *Historična topografija I*, str. 406; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 119–120; Banfi, *Klientela*, str. 201, 214.

269 RG V 01973; RG V 04176; RG V 06555; RG V 09063; RG V 04906; Urkunden IX, št. 514.

270 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5143b.

271 De Vitt, *Gubertino I*, št. 386, str. 504–505.

272 Otorepec, *Gradivo*, št. 780, 853. Tega leta župnija še ni bila v patronatu celjskih grofov!

273 ADG Regesten, 1344 III 14; CKSL, 1344 III 26; CKSL, 1356 XII 5. V listini iz leta 1356 ni omenjen kot pisar.

274 RG, VI 03951; Banfi, *Klientela*, str. 214.

275 SI AS 1063, sig. 345; CKSL, 1400 VI 29; GMK, Listine (1309–1839), 1399 III 12; GMK, Listine (1309–1839), 1401 VIII 17; Otorepec, *Gradivo*, št. 1308, 1343; RG II, 07758.

276 SI AS 1063, sig. 4863; CKSL, 1431 V 20; Schwanke, *Die Kanzlei*, str. 86.

277 SI AS 1063, sig. 4500; CKSL, 1441 IV 19; CKSL, 1441 IV 21; CKSL, 1441 IX 1; CFK I, fol. 59, 62v, 68v, 121; MHEZ VII, št. 1, 22; RG V, 06555; Blaznik, *Historična topografija I*, str. 407; Banfi, *Klientela*, str. 202, 209, 211.

278 CKSL, 1434 I 21; Banfi, *Klientela*, str. 214.

279 RG VI 04130.

Mihael Falconis	Svetovalec (1418) Sekretar (1415–1418) Zdravnik (1415–1418)	Laško (1415–1418) ²⁸⁰
Mihael iz Krapine	Kaplan (okoli 1436)	Ni znano ²⁸¹
Peter Polc	Kaplan (1415)	Moravče* (1415) ²⁸²
Stanislav	Kaplan (1398)	Velenje (1398) ²⁸³
Valentin Chuen iz Kamnika	Kaplan (1447)	Cerknica* (1447) ²⁸⁴
Wolfgang Wurm	Protonotar (1430–1433)	Ponikve (1430–1433) ²⁸⁵

PREGLED OSTALIH USLUŽBENCEV CERKVENIH USTANOV V PATRONATU CELJSKIH GROFOV

Za primerjavo oziroma kot zanimivost si pogledajmo še uslužbence cerkvenih ustanov, ki niso bili dejavni v celjski dvorno-teritorialni upravi (oziroma ne vemo, da bi bili), a so bili cerkveni

uslužbenci (župniki, vikarji, kaplani, grajski kaplani) v tistih župnijah in njihovih podružnicah (torej matičnih in hčerinskih cerkvah) ter grajskih kapelah, ki so bile oziroma naj bi bile v patronatnih pravicah celjskih grofov. Nekateri od njih so bili iz družin, ki so sodile med vazale celjskih grofov. Predpostavljamo lahko, da so jih prezentirali celjski grofje.

Tabela 5: Uslužbenci cerkvenih ustanov v času, ko so imeli celjski grofje nad njimi dokazano ali domnevno patronatne pravice. Cerkveni uslužbenci iz celjskih vazalnih družin so označeni z *.

Kdo	Služba	Kraj	Kdaj
Peter	Župnik	Baldramsdorf	1426 ²⁸⁶
Konrad	Župnik	Braslovče	1237 ²⁸⁷
Hans	Vikar	Braslovče	1255 ²⁸⁸
Bertold	Župnik	Braslovče	1278–1286 ²⁸⁹
Magister Volker iz Slovenj Gradca	Župnik	Braslovče	1288–1310 ²⁹⁰
Vajgand	Vikar	Braslovče	1322–1325 ²⁹¹
Pavel iz Pliberka (ali Beljaka)	Župnik	Braslovče	1322–1325 ²⁹²
Hans z Rifnika*, sin Umana z Lemberga	Župnik	Braslovče	1324–1332 ²⁹³

280 RG III, 01618; AFMUV I, str. 40; AFMUV III, str. 305; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 120; Banfi, *Klientela*, str. 201, 210, 215.

281 CFK I, fol. 92v; Banfi, *Klientela*, str. 214.

282 *I registri*, VII.43.

283 Otorepec, *Gradivo*, str. 273, št. 1374.

284 RG, VI 05675.

285 ADG Regesten, 1432 VII 17; Weiss, *Quellen*, 1433 I 10; *Die Salzburger Lehen*, I, št. 20/32; Tanodi, *Poviestni spomenici*, št. 82; Banfi, *Klientela*, str. 160.

286 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

287 CKL, št. 17, 24; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 38; LNŠAL, št. 58, str. 138 (transumpt).

288 CKL, št. 28.

289 CKL, št. 48, 52, 53; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 39; LNŠAL, št. 39, str. 119; LNŠAL, št. 44, str. 123; CKSL, 1286 s. d.; Weiss, *Quellen*, 1286 s. d.

290 CKL, št. 57; Blaznik, *Historična topografija I*, str. 56; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 39; LNŠAL, št. 49, str. 127; CKSL, 1291 VII 27; CKSL, 1304 VIII 5; Otorepec, *Gradivo*, št. 199, 209, 210, 212, 213, 225, 226. Da je iz Slovenj Gradca, je razvidno v Otorepec, *Gradivo*, št. 221.

291 Otorepec, *Gradivo*, št. 452.

292 Otorepec, *Gradivo*, št. 454; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 40.

293 SI AS 1063, sig. 116; CKL, št. 122, 123, 139, 140; CKSL, 1324 VIII 19; LNŠAL, št. 108, str. 179. Blaznik, *Historična topografija I*, str. 56–57; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 40. V CKL, št. 158 je naveden kot *Johanne de Reychock* (z Rifnika, op.) *archidiacono Sevnje*. V CKL, št. 211, je omenjen tudi kot *Hans von Reichenek* (z Rifnika, op.), vendar to pot kot ljubljanski župnik in savinjski arhidiakon. Za opata je bil izvoljen spomladi 1342 (gl. AT ÖStA/HHStA, Allgemeine Urkundenreihe, 1342 VI 17). Weiss, *Quellen*, 1328 XI 15; Otorepec, *Gradivo*, št. 558, 561, 592, 593, 607, 720, 730, 848.

Peter Wurm	Župnik	Celje	1412–1432 ²⁹⁴
Simon iz Groina	Župnik	Celje	1439–1451 ²⁹⁵
Henrik, sin Filipa iz Ljubljane	Župnik	Cerklje	1339 ²⁹⁶
Jošt Möntnitzer	Župnik	Feistritz an der Drau	1384–1426 ²⁹⁷
Ulrik Pollinger	Župnik	Feistritz an der Gail	1446 ²⁹⁸
Kristjan	Župnik	Feistritz an der Gail	1426 ²⁹⁹
Konrad	Župnik	Freßnitz	1426 ³⁰⁰
Gašper	Župnik	Goldenstein	1426 ³⁰¹
Friderik	Župnik	Gotovlje	1263 ³⁰²
Hugo	Župnik	Gotovlje	1286–1291 ³⁰³
Vajgand	Župnik	Gotovlje	1327–1335 ³⁰⁴
Bernard	Župnik	Gotovlje	1357 ³⁰⁵
H. (polno ime ni znano)	Kaplan	Gotovlje	Do 1362 ³⁰⁶
L. (polno ime ni znano)	Kaplan	Gotovlje	Od 1362 ³⁰⁷
Vasold iz Dellacha	Župnik	Gotovlje	1390–1395 ³⁰⁸
Herman Krerager	Grajski kaplan	Grad Krško	1401–1421 ³⁰⁹
Friderik Babnoldi iz Nürnberga	Grajski kaplan	Grad Žovnek	1391–1398 ³¹⁰
Nikolaj iz Vuzenice	Grajski kaplan	Grad Žovnek	1428 ³¹¹
Hans, sin Konrada Gehenderja iz Memingena	Kaplan	Kamen pri Vuzenici	Pred 1401 ³¹²
Matej	Župnik	Kamering	1426 ³¹³
Hans Predinger	Župnik	Kellerberg	1426 ³¹⁴
Hans Pommerl	Župnik	Kirchbach	1446
Friderik	Župnik	Kirchbach	1426 ³¹⁵
Herman (IV.) Celjski	Župnik	Laško	Do 1412 ³¹⁶
Mihael	Župnik	Laško	Do 1391 ³¹⁷
Seifried z Vrbovca	Župnik	Laško	1315–1319; 1332–1348 ³¹⁸
Herman iz Širja*	Župnik	Laško	1338 ³¹⁹

294 Blaznik, *Historična topografija 1*, str. 94, 97; Weiss, *Quellen*, 1420 VII 20, 1427 XI 21; Banfi, *Klientela*, str. 160, 208, 210; AT ÖStA/HHStA, Salzburg, Erzstift (798–1806), Allgemeine Urkundenreihe, II XI 1430; St. Peter, Archiv der Erzabtei (1005–1981), 1427 V 30; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 336; Weiss, *Quellen*, 1413 V 29; StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 4524b.

295 Weiss, *Quellen*, 1444 XII 4; Weiss, *Quellen*, 1446 IV 20; Weiss, *Quellen*, 1451 X 23; Blaznik, *Historična topografija 1*, str. 98; Orožen, *Das Bisthum III*, str. 281; Kos, *Iz metliškega mestnega arhiva*, št. 3; StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5947b.

296 CKL, št. 190.

297 AT ÖStA/HHStA, Allgemeine Urkundenreihe, 1384 V 20; KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1413 III 14; KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

298 Archiv der Erzdiözese Salzburg, Urkunden, 1446 IV 8.

299 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

300 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

301 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

302 Blaznik, *Historična topografija 1*, str. 240; Orožen, *Das Bisthum III*, str. 418; LNŠAL, št. 25, str. 106.

303 Blaznik, *Historična topografija 1*, str. 240; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 334; Orožen, *Das Bisthum III*, str. 418–419; CKL, št. 60 (samo regist!); LNŠAL, št. 44, str. 123; CKSL, 1286 s. d; Weiss, *Quellen*, 1286 s. d.

304 Orožen, *Das Bisthum III*, str. 419; Otorepec, *Gradivo*, št. 549, 725.

305 Orožen, *Das Bisthum III*, str. 419.

306 Orožen, *Das Bisthum III*, str. 419. Ime je v listini zapisano le z začetnico.

307 Orožen, *Das Bisthum III*, str. 419. Ime je v listini zapisano le z začetnico.

308 AT ÖStA/HHStA, Salzburg, Domkapitel (831–1802), Allgemeine Urkundenreihe, 1395 III 23; Orožen, *Das Bisthum III*, str. 419; LNŠAL, št. 411, str. 442; CKSL, 1390 V 13.

309 Valvasor, *Die Ehre XI*, str. 237; Otorepec, *Gradivo*, št. 1421.

310 RG II, 01907; Otorepec, *Gradivo*, št. 1346, 1347.

311 RV IV, 02228.

312 Otorepec, *Gradivo*, št. 1431.

313 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

314 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

315 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

316 RG III, 00274.

317 Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 119.

318 CKL, št. 142; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 115; Otorepec, *Gradivo*, št. 361, 398, 417, 1077; LNŠAL, št. 107, str. 178. Mor-da gre za dve različni osebi (na primer strica in nečaka).

319 CKSL, 1338 IX 23; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 116.

Gopolt	Župnik	Laško	1338 ³²⁰
Hans iz Širja*	Župnik	Laško	1353–1363 (1337 – 1342 vikar) ³²¹
Viljem z Vrbovca*	Župnik	Laško	1353–1357 ³²²
Peter Kamil iz Kalumpne	Župnik	Laško	1391 ³²³
Franc iz Vidma	Župnik	Laško	1412–1415 ³²⁴
N. (neimenovani)	Župnik	Laško	1413 ³²⁵
Jošt iz Laškega	Župnik	Laško	1417 ³²⁶
Herman	Župnik	Leskovec pri Krškem	1391 ³²⁷
Nikolaj	Župnik	Leskovec pri Krškem	1391 ³²⁸
Hans von Praunack	Župnik	Lieseregg	1426 ³²⁹
Erazem	Župnik	Molzbiel	1426 ³³⁰
Magister Peter Hildebrand	Večni vikar	Mozirje	1410 ³³¹
Hans	Župnik	Nikelsdorf	1426 ³³²
Peter	Kaplan	Ortenburg	1426 ³³³
Hans Skudich	Župnik	Paternion	1426 ³³⁴
Anselm	Župnik	Paternion	1426 ³³⁵
Konrad	Župnik	Planina pri Sevnici	1439 ³³⁶
Janez Sulivamp	Vikar	Planina pri Sevnici	1452 ³³⁷
Tomaž	Župnik	Podsreda	1443 ³³⁸
Hans iz Širja*	Župnik	Ponikve	1346–1347 ³³⁹
Sieghard	Župnik	Ponikve	1396 ³⁴⁰
Herman	Župnik	Ponikve	1405 ³⁴¹
Oton Stuppel	Župnik	Ponikve	1412–1417 ³⁴²
Leonard iz Kamnika	Župnik	Ponikve	1450 ³⁴³
Hajdel Gumpeller*	Župnik	Radovljica	1421–1422 ³⁴⁴
Gašper	Župnik	Ribnica (na Dolenjskem)	1427–1442 ³⁴⁵
Ucman z Lemberga*	Župnik	Rogatec	Do 1319 ³⁴⁶
Anton	Župnik	Rogatec	1334–1358 ³⁴⁷

320 CKSL, 1338 IX 23; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 116.

321 CKSL, 1361 II 13; CKSL, 1363 I 21; AT ÖStA/FHKA, Urkunden (1170–1894), 1341 XI 13; Blaznik, *Historična topografija 1*, str. 405; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 116, 117; SI AS 1063, sig. 105, 116; Brunner, *Das ältere Gallenberger Urkundenarchiv*, št. 10, 11.

322 CKSL, 1353 III 3; Otorepec, *Gradivo*, št. 1206; Blaznik, *Historična topografija 1*, str. 405; Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 117; LNŠAL, št. 136, str. 204.

323 Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 119.

324 Orožen, *Das Bisthum IV*, str. 120.

325 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 4540f.

326 Blaznik, *Historična topografija 1*, str. 406.

327 Otorepec, *Gradivo*, št. 1349.

328 Otorepec, *Gradivo*, št. 1350.

329 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

330 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

331 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 4425.

332 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

333 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

334 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

335 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

336 CKSL, 1439 IV 20; LNŠAL, št. 302.

337 Orožen, *Das Bisthum VI*, str. 226.

338 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5866.

339 CKSL, 1346 VI 14; CKSL, 1347 XI 11.

340 Oter Gorenčič, *Srednjeveška stavbna zgodovina*, str. 44, op. 209.

341 Otorepec, *Gradivo*, št. 1444.

342 RG III, 01863; RG IV, 02847.

343 *Historia Australis*, str. 224; Schwanke, *Die Kanzlei*, str. 86; RG VI, 03951; Banfi, *Uprava*, str. 32, 33; Banfi, *Klientela*, str. 161, 211, 214; Blaznik, *Historična topografija 2*, str. 124; CKSL, 1450 III 5.

344 SI AS 1063, sig. 6003; LNŠAL, št. 267, str. 304; CKSL, 1421 III 27.

345 CKSL, 1427 IX 1; CKSL, 1429 II 11; TKL II, št. 214, 219. Leta 1405 je deloval še kot cesarski (državni) notar. Gl. SI AS 1063, sig. 377; RG IV, 03401.

346 Orožen, *Das Bisthum VI*, str. 62.

347 Blaznik, *Historična topografija 2*, str. 236; Orožen, *Das Bisthum VII*, str. 62; Otorepec, *Gradivo*, št. 697, 853, 1219. Ni jasno, ali naj pod *Rohatz* razumemo Rogatec ali Rogaško Slatino.

Andrej (ml.), sin Andreja (st.) iz Rižane	Župnik	Rogatec	1358 ³⁴⁸
Herman	Župnik	Rogatec	1371 ³⁴⁹
Janez	Župnik	Rogatec	1379 ³⁵⁰
Ladislav	Župnik	Rogatec	1401 ³⁵¹
Ortolf Wernburger*	Župnik	Rogatec	1407–1413 ³⁵²
Luka, sin Hansa	Vikar	Rogatec	1419 ³⁵³
Janez Turjaški*	Župnik	Rogatec	1422 ³⁵⁴
Hans Gillperg	Župnik	Sagritz	1426 ³⁵⁵
Gregor (Gregor, sin Matije iz Kamnika?)	Župnik	Smlednik	1341 ³⁵⁶
Gregor, sin Matije iz Kamnika	Vikar	Smlednik	1341–1355 ³⁵⁷
Friderik	Kaplan	Solčava	1365
Erazem	Diakon	Solčava	1413
Neimenovani	Vikar	Solčava	1426
Lazar Stözzel	Župnik	Stari trg ob Kolpi?	1425 ³⁵⁸
Osterman Rauber*	Župnik	Stari trg ob Kolpi?	1430 ³⁵⁹
Jurij Werdenegger*	Župnik	Stari trg pri Ložu	do 1422; 1431 ³⁶⁰
Nikolaj	Župnik	Sternberg/Strmec	1426 ³⁶¹
Wulfing	Župnik	Šentrupert na Dolenjskem	1391–1401 ³⁶²
Ulrik	Župnik	Škale	1369 ³⁶³
Lenart Wampeck	Župnik	Špital ob Dravi	1426 ³⁶⁴
Hans Metnitzer	Kaplan	Špital ob Dravi	1426 ³⁶⁵
Mihael Slesit	Kaplan	Špital ob Dravi	1426 ³⁶⁶
Mihael iz Ribnice	Kaplan	Špital ob Dravi	1426 ³⁶⁷
Erazem Gall*	Kaplan	Špital ob Dravi	1426 ³⁶⁸
Hans Gall*	Kaplan	Špital ob Dravi	1426 ³⁶⁹
Hans (Gall? Metnitzer?)	Kaplan	Špital ob Dravi	1443 ³⁷⁰
Hans N.	Župnik	Tweng	1426 ³⁷¹
Elija (ml.), sin Elije (st.) iz Celja	Župnik	Vodice	1356–1371 ³⁷²
Martin iz Ribnice	Župnik	Vodice	1438 ³⁷³
Mihael	Župnik	Vodice	1453 ³⁷⁴
Ulrik	Župnik	Vuzenica	1374–1383 ³⁷⁵

348 Otorepec, *Gradivo*, št. 1219. Ni jasno, ali naj pod *Rohatz* razumemo Rogatec ali Rogaško Slatino.

349 CKSL, 1371 VII 13/20.

350 Orožen, *Das Bisthum VII*, str. 63.

351 Otorepec, *Gradivo*, št. 1426; Weiss, *Quellen*, 1401 VII 30. Cerkev in patrocinijske ne omenjata, zato se ne vé, ali gre za Rogatec ali Rogaško Slatino.

352 SI AS 1063, sig. 395 (prepisa: CKSL, 1407 V 21; Weiss, *Quellen*, 1407 V 21); StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 4522.

353 RG IV, 10264.

354 CKSL, 1422 IX 27.

355 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

356 Otorepec, *Gradivo*, št. 920.

357 Otorepec, *Gradivo*, št. 920, 1173.

358 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 5022. Cerkveni patrocinijski ni navedeni!

359 CKSL, 1430 III II. V viru piše zgolj *rectorem parochialis ecclesie in Pölan*, ne da bi bil cerkveni patrocinijski naveden.

360 CKSL, 1429 II II; RG IV, 05394; RG V, 06300.

361 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

362 Otorepec, *Gradivo*, št. 1350, 1406.

363 CKSL, 1369 I 10 (dve listini).

364 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

365 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

366 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

367 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

368 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

369 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

370 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1443 IV 6. Kaplanov priimek v listini ni naveden.

371 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

372 Otorepec, *Gradivo*, št. 1193; Šilc, Starejša zgodovina, str. 70.

373 Šilc, Starejša zgodovina, str. 71.

374 Šilc, Starejša zgodovina, str. 71.

375 Blaznik, *Historična topografija 2*, str. 504; Otorepec, *Gradivo*, št. 1298, 1301.

Jurij iz Vač	Župnik	Vuzenica	1413 ³⁷⁶
Jurij Petschacher*	Župnik	Vuzenica	1414/20–1424 ³⁷⁷
Leo	Župnik	Weißenstein	1426 ³⁷⁸
Peter de Luna (iz Lounya na Češkem)	Župnik	Zidani Most	1423 ³⁷⁹

Duhovnije na slovenskem ozemlju okoli leta 1300 (Slovenski zgodovinski atlas, str. 83).

GROBNICE

Za grobnice na posvečenih mestih (v cerkvah, samostanih) bi lahko rekli, da imajo tri funkcije: telo pokojnika izročajo neposredno v varstvo cerkvene ustanove, pokojniku dajejo sakralen značaj (in posledično upanje, da je njegova duša rešena) ter ohranjajo spomin nanj, sploh če so ljudem na očeh. Če je v grobnici pokopanih več članov iste družine, govorimo o družinski grobnici. Pokop v cerkveni ustanovi, sploh samostanu, je bil velika čast – praviloma so si ga prislužili le največji dobrotniki in ustanovitelji ustanove.

Večina moških članov Žovneških in Celjskih je poslednji počitek našla v enem od štirih samostanov. Največ jih je pokopanih v družinski grobnici v benediktinskem samostanu v Gornjem Gradu. Kdaj je bila grobnica zgrajena, ne vemo, tudi ne, kdo točno je bil tam pokopan. Vsekakor grobnica ni mogla obstajati pred letom 1140, ko

je bil samostan ustanovljen. Kasneje sta nastali še dve družinski grobnici: ena v kartuzijanskem samostanu v Žičah in druga v minoritskem samostanu v Celju. Herman II. Celjski pa je bil (kot edini iz svoje rodbine) pokopan v pleterski kartuziji, kot se za fundatorja samostana in zaščitnika reda spodobi.

ZAKLJUČEK

Patronat in odvetništvo sta bila ključni orodji celjskih grofov za poseganje v cerkveno politiko. Pridobivali so ju na različne načine: na podlagi svoje teritorialne oblasti, kot zastavni imetniki zemljiških gospodstev, z dedovanjem, nekaj morda tudi z golo silo (tj. s protipravno prisvojitvijo) ter kot povračilo zaradi cerkvenega dobrotništva. S patronatom so učinkovito kadrovali v cerkvenih ustanovah, saj so ga lahko izkoristili za to, da so na proste cerkvene službe predlagali duhovnike iz vrst lastne klientele, neredko iz vrst svojih

376 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 4518d, 4518e.

377 RG IV, 03862; CKSL, 1414 XI 9 (*Georgio plebano in Seldenhofen* je verjetno Jurij Petschacher).

378 KLA, Porcia, Herrschaftsarchiv, 1426 IV 21.

379 StLA, Sammlungen, Allgemeine Urkundenreihe, Abschriften, sig. 4918b; Höfler, *O prvih cerkvah*, str. 355.

Tabela 6: Grobnice svobodnih gospodov Žovneških in grofov Celjskih (upoštevani so zgolj moški člani rodbine). Člani, za katere domnevamo, da so pokopani v grobnici, so označeni z *.³⁸⁰

Lokacija grobnice	Kdo je v njej pokopan
Benediktinski samostan v Gornjem Gradu	Gebhard I. Žovneški († po 1154)* Gebhard II. Žovneški († po 1173)* Gebhard III. Žovneški († okoli 1230)* Leopold I. Žovneški († po 1224)* Konrad I. Žovneški († pred 1255)* Konrad II. Žovneški († 1262) Leopold II. Žovneški († 1286) Gebhard IV. Žovneški († 1291)
Kartuzijski samostan Žiče	Ulrik II. Žovneški († 1316) Friderik III. Celjski († 1454)
Minoritski samostan v Celju	Friderik I. Celjski († 1360) Ulrik I. Celjski († 1368) Hans Celjski († 1372)* Herman I. Celjski († 1385)* Friderik II. Celjski († 1454) Ulrik II. Celjski († 1456)
Kartuzijski samostan Pleterje	Herman II. Celjski († 1435)

uradnikov, in jih tako preskrbeli s prihodki od cerkvene službe (prebendo). Odvetništvo jim je omogočalo, da so upravljali s cerkveno posestjo, uživali iz odvetništva izhajajoče oblastne pravice ter prihodke in se uveljavili kot cerkveni zastopniki in branitelji. Analiza patronatov in odvetništev celjskih grofov kaže, da je bilo njihovo število premo sorazmerno z družbenim vzponom in teritorialno ekspanzijo grofov, kar je razumljivo samo po sebi. Celjski grofje, kakorkoli pobožni so že bili, pa so se uveljavili tudi kot izdatni dobrotniki Cerkve in njenih ustanov. Tudi če je bil v ozadju dobrotništva altruizem, ni dvoma, da jim je prinašalo številne koristi, saj je ne nazadnje krepilo njihov ugled in vpliv v instituciji.

FINANCIRANJE

Članek je nastal v okviru raziskovalnega projekta J6-4622 *Umetnostna dediščina grofov Celjskih*, ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

ADG – Archiv der Diözese Gurk, Klagenfurt (Arhiv škofije Krka, Celovec)
Regesten – Regesti listin arhiva škofije Krka (tipkopis)

Archiv der Erzdiözese Salzburg, Salzburg
Urkunden

AT ÖStA – Österreichisches Staatsarchiv, Dunaj
FHKA – Finanz- und Hofkammerarchiv
Urkunden (1170–1894)
HHStA – Haus-, Hof- und Staatsarchiv
Allgemeine Urkundenreihe
Salzburg, Erzstift (798–1806)
Allgemeine Urkundenreihe.
Salzburg, Domkapitel (831–1802)
Allgemeine Urkundenreihe.
St. Paul, Benediktiner

BCCF – Biblioteca Civica di Cividale del Friuli
Archivo dell'antica Comunità di Cividale
Lorenzo d'Orlandi

CKSL – Centralna kartoteka srednjeveških listin (ur. Božo Otorepec (tipkopis)). Hrani Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, Ljubljana

DOZA – Deutschordenszentralarchiv, Dunaj
Urkunden

CFK I – Fevdna knjiga grofov Celjskih za grofiji Ortenburg in Celje 1436–1447 (= SI AS 1073, Zbirka rokopisov, I-57r (tipkopis Boža Otorepca hranijo na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa ZRC SAZU v Ljubljani))

GMK – Gorenjski muzej, Kranj
Listine (1309–1839)

³⁸⁰ Vir: Mlinarič, Celjani, str. 126–128; Kosi, Celjski.

- KLA – Kärntner Landesarchiv, Celovec.
Allgemeine Urkundenreihe.
Porcia, Herrschaftsarchiv.
- RG – Repertorium Germanicum Online. Deutsches
Historisches Institut in Rom, Rim.
- SI AS – Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana
AS 1063 – Zbirka listin (1163–1868)
- St. Peter, Archiv der Erzabtei, Salzburg.
Urkunden (1005–1981).
- Stiftsarchiv Rein.
Urkunden.
- StLA – Steiermärkisches Landesarchiv, Gradec.
Sammlungen.
Allgemeine Urkundenreihe.
Abschriften.
- OBJAVLJENI VIRI**
- AFMUV I – *Acta Facultatis Medicae Universitatis Vin-
dobonensis*. Vol. I, 1399–1435 (Hg. Karl Schrauf).
Wien: Verlag des medicinischen Doctorencollegiums, 1894.
- AFMUV III – *Acta Facultatis Medicae Universitatis Vin-
dobonensis*. Vol. III, 1490–1558 (Hg. Karl Schrauf).
Wien: Verlag des medicinischen Doctorencollegiums, 1904.
- Birk, Ernst: Urkunden-Auszüge zur Geschichte Kaiser
Friedrich des III. in den Jahren 1452–1467 aus bis-
her unbenützten Quellen. *Archiv für Kunde Österrei-
chischer Geschichtsquellen* XI, 1853, str. 101–149.
- Blaznik, Pavle: *Historična topografija slovenske Štajerske
in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500*. 2. N–Ž.
Maribor: Obzorja, 1988 (Historična topografija Slo-
venije II).
- Blaznik, Pavle: *Historična topografija slovenske Štajerske
in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500*. 1. A–M.
Maribor: Obzorja, 1986 (Historična topografija Slo-
venije I).
- Brunner, Walter, Božo Otorepec: Das ältere Gallenber-
ger Urkundenarchiv. *Mitteilungen des Steiermärki-
schen Landesarchiv* 44/45, 1995, str. 61–208.
- Celjska kronika – Die Cillier Chronik. Text mit kriti-
scher Einleitung und historischen Erläuterungen.
Franz Krones, *Die Freien von Saneck und ihre Chronik
als Grafen von Cilli*. Graz: Verlag Leuschner &
Lubensky, 1883.
- CKL – *Celjska knjiga listin I. Listine svobodnih gospodov
Žovneških do leta 1341* (ur. Dušan Kos). Ljubljana:
Založba ZRC, ZRC SAZU; Celje: Muzej novejšje
zgodovine, 1996.
- De Vitt, Flavia: *Gubertino da novate e i patriarchi d'Aquila.
Protocolli e registri notarili 1328–1358*. Roma: In-
stituto storico Italiano per il medio evo, 2022.
- Die Salzburger Lehen in Steiermark bis 1520*. I. Teil (Hg.
Alois Lang). Graz: Steiermärkische Landesdrucke-
rei, 1937 (Veröffentlichungen der Historischen Lan-
des-Kommission für Steiermark, 30).
- Historia Australis – Aeneae Sylvii Senensis, sive Pii Pa-
pae II, Historia Australis. *Annalecta monumentorum
omnis aevi Vindobonensia*. Tom. II. Opera et studio
Adami Francisci Kollarii. Vindobonae: Joannis To-
mae Trattner, 1762, str. 1–474.
- Höfler, Janez: *Gradivo za historično topografijo predjože-
finskih župnij na Slovenskem: Kranjska* (elektronska
knjiga). Ljubljana: Viharnik, 2015.
- Höfler, Janez: *O prvih cerkvah in župnijah na Slovenskem:
K razvoju cerkvene teritorialne organizacije slovenskih
dežel v srednjem veku*. Ljubljana: Viharnik, 2013.
- Komatar, Franc: Ein Cartular der Karthause Pletriach.
Mittheilungen des Musealvereins für Krain 14, 1901,
str. 23–71.
- Kos, Milko: Iz metliškega mestnega arhiva. *Etnolog*
10–11, 1937–1939, str. 25–49.
- LNŠAL – *Listine Nadškofjskega arhiva Ljubljana: 1140–
1500* (ur. Jure Volčjak). Ljubljana: Nadškofija, 2020.
- MDC X – *Monumenta historica ducatus Carinthiae. Ge-
schichtliche Denkmäler des Herzogtums Kärnten*. Bd.
10 (Hg. Hermann Wiessner). Klagenfurt: Geschi-
chtsverein für Kärnten, 1968.
- MHEZ VII – *Monumenta historica episcopatus Zagrabi-
ensis*. Vol. VII. Croatica christiana – Fontes 21. Mo-
numenta historica 3 (ed. Andreas Lukinovic). Za-
greb: Kršćanska sadašnjost; Hrvatski državni arhiv,
2004.
- Novostraszeczy (= Dunder, Wenzeslaus G.): *Stiriens
Eden. Das Santhal und die Umgebung von Neu-Cilli in
der südlichen Unter-Steiermark*. Wien, Leipzig: Hir-
schfeld, 1847.
- Ortvay, Tivadar: *Pozsony város története III. Mellék-
tek Pozsony 1300–1526. évi történetéhez*. Pozsony:
Stampfel Károly, 1894.
- Otorepec, Božo: *Gradivo za slovensko zgodovino v arhivih
in bibliotekah Vidma (Udine) 1270–1405*. Ljubljana:
Slovenska akademija znanosti in umetnosti: Znan-
stvenoraziskovalni center SAZU, Zgodovinski in-
stitut Milka Kosa, 1995 (Viri za zgodovino Sloven-
cev, 14).
- Poviestni spomenici slobodnoga kraljevskoga grada Varaž-
dina*. Sv. I. *Zbornik izprava 1209–1526* (ur. Zlatko Ta-
nodi). Varaždin: Svobodina Narodna tiskara, 1942.
- Povijesni spomenici zagrebačke biskupije 1441–1465*. Vol. 7
(ur. Andrija Lukinović). Zagreb: Kršćanska sada-
šnjost; Arhiv Hrvatske, 2004.
- Regesten 3 – *Regesten zur Geschichte der Juden in Öster-
reich im Mittelalter*. 3. Bd., 1366–1386 (Hgg. Eveline

- Brugger und Birgit Wiedl). Innsbruck: Studienverlag, 2015.
- TKL II – *Turjaška knjiga listin. II. zvezek: Dokumenti 15. stoletja* (ur. Matjaž Bizjak in Miha Preinfalk). Ljubljana: Založba ZRC, 2009 (Thesaurus memoriae. Fontes 8).
- Weiss, Quellen – Weiss, Norbert: *Das Städtewesen der ehemaligen Untersteiermark im Mittelalter: Quellen.* (Priloga k: Weiss, Norbert. *Das Städtewesen der ehemaligen Untersteiermark im Mittelalter vergleichende von Quellen zur Rechts-, Wirtschaft-, und Sozialgeschichte*). Graz: Selbstverlag der Historischen Landeskommision für Steiermark, 2002 (Forschungen zur Geschichtlichen Landeskunde der Steiermark, 46).
- ## LITERATURA
- Andreman, Kurt, Bünz, Enno: Kirchenvogtei und adlige Herrschaftsbildung im europäischen Mittelalter. Eine Einführung. *Kirchenvogtei und adlige Herrschaftsbildung im europäischen Mittelalter* (ur. Kurt Andermann, Enno Bünz). Jan Thorbecke Verlag, 2019, str. 9–20 (Vorträge und Forschungen, 86).
- Banfi, Jaka: Celjski grofje kot fevdni gospodje in njihov fevdni dvor. *Prispevki za novejšo zgodovino* 64, 2024, št. 1 (Zbornik Andreja Studna), str. 18–34. DOI: <https://doi.org/10.51663/pnz.64.1.01>
- Banfi, Jaka: *Klientela celjskih grofov* (doktorska disertacija). Ljubljana, 2023.
- Banfi, Jaka: Nekaj o položaju celjskih grofov in srednjeveškem plemstvu sploh. *Kronika* 71, 2023, št. 1, str. 29–42. DOI: <https://doi.org/10.56420/Kronika.71.1.02>
- Banfi, Jaka: Uprava grofov Celjskih (1341–1456). *Kronika* 70, 2022, št. 1, str. 21–58. DOI: <https://doi.org/10.56420/Kronika.70.1.02>
- Baraga, France in Marin, Marko in Knapič, Darinka: *Grad Mirna v srednjeveških listinah*. Mirna: Studio 5, 2005 (Grad Mirna, 3. zvezek).
- Domenig, Christian: »toun kunt«. *Die Grafen von Cilli in ihren Urkunden (1341–1456)* (doktorska disertacija). Klagenfurt, 2004.
- Domenig, Christian: Die Kanzlei der Grafen von Cilli. *Spätmittelalter in landesherrlichen Kanzleien Mitteleuropas. Alte Tradition und der mühsame Weg zu neuen Fragen und Antworten* (ur. Tomáš Velička). Berlin: LIT Verlag, 2021, str. 123–140 (Geschichte: Forschung und Wissenschaft, 73).
- Kos, Dušan: Plemiška darovanja cerkvenim ustanovam (s posebnim ozirom na 14. stoletje). *Zgodovinski časopis* 47, 1993, št. 1, str. 25–52.
- Kos, Dušan: *Vitez in grad: vloga gradov v življenju plemstva na Kranjskem, slovenskem Štajerskem in slovenskem Koroškem do začetka 15. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005. DOI: <https://doi.org/10.3986/9616500821>
- Kosi, Miha: Celjska klientela. Socialna in prostorska mobilnost plemstva v službi grofov Celjskih. *Družbena identiteta in mobilnost v slovenskem prostoru med poznim srednjim vekom in 20. stoletjem* (ur. Boris Gollec). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2019, str. 11–64.
- Kosi, Miha: Celjski. *Novi Slovenski biografski leksikon. Zv. 4: C* (ur. Barbara Šterbenc Svetina). Ljubljana: Založba ZRC, 2022, str. 83–98 (dostopno tudi na: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi023780/>).
- Kosi, Miha: Grajska politika – primer grofov Celjskih. *Kronika* 60, 2012, št. 3 (Iz zgodovine slovenskih gradov), str. 465–494.
- Kosi, Miha: *Potujoči srednji vek. Cesta, popotnik in promet na Slovenskem med antiko in 16. stoletjem*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC, 1998.
- Kosi, Miha: Representative Buildings of the Counts of Cilli – an Expression of Dynastic Propaganda. *Acta Historiae Artis Slovenia*, 25, 2020, 2, str. 25–47. DOI: <https://doi.org/10.3986/ahas.25.2.02>
- Mlinarič, Jože: Celjani in njihov odnos do samostanov. *Zbornik mednarodnega simpozija Celjski grofje, stara tema – nova spoznanja. Celje, 27.–29. maj 1998* (ur. Roland Fugger Germadnik). Celje: Pokrajinski muzej Celje, 1998, str. 125–142.
- Mlinarič, Jože: *Kartuzija Pleterje 1403–1595*. Pleterje: Kartuzija, 1982.
- Orožen, Ignac: *Das Bisthum und Diözese Lavant, II–VI*. Celje, Graz, Maribor, 1875–1887.
- Orožen, Janko: *Zgodovina Celja in okolice. II. del. Srednjeveško Celje kot središče državotvornega stremjenja: doba narodne samostojnosti, Savinjska marka, knezi in grofje Celjski*. Celje: Goričar & Leskovšek, 1927.
- Oter Gorenčič, Mija: Grofje Celjski in Velika Marijina bratovščina na Dravskem polju. *Acta Historiae Artis Slovenica*, 27, 2022, 1, str. 11–75. DOI: <https://doi.org/10.3986/ahas.27.1.01>
- Oter Gorenčič, Mija: Srednjeveška stavbna zgodovina kapele Sv. Jakoba v Konjicah. *Acta Historiae Artis Slovenica*, 28, 2023, 1, str. 7–67. DOI: <https://doi.org/10.3986/ahas.28.1.01>
- Oter Gorenčič, Mija: The Counts of Cilli and the Habsburgs as supporters of monasteries through the prism of their artistic representation. *Od Rudolfa do Maksimilijana = From Rudolf to Maximilian: vzpon Habsburžanov v vzhodnoalpskem prostoru (1273–1526) = the rise of the Habsburgs in the Eastern Alpine area (1273–1526): program simpozija in povzetki referatov = conference programme and abstract booklet: 19.–20. oktober 2023, 19–20 October 2023*, Atrij ZRC SAZU, Novi trg 2, Ljubljana (ur. Miha Preinfalk in Mija Oter Gorenčič). Ljubljana: Založba ZRC, 2023, str. 27.
- Schwanke, Robert: Beiträge zum Urkundenwesen der Grafen von Cilli (1341–1456). *Mitteilungen des*

- österreichischen Instituts für Geschichtsforschung XIV* (Erg.-Bd.). Innsbruck, 1939, str. 411–422.
- Schwanke, Robert: *Die Kanzlei der Grafen von Cilli (1341–1456)* (Staatsprüfungsarbeit am Institut für österreichische Geschichtsforschung). Wien, 1935.
- Slovenski zgodovinski atlas* (ur. Drago Bajt in Marko Vidic). Ljubljana: Nova revija, 2011.
- Šilc, Juri: *Starejša zgodovina Vodice in bližnje okolice. Dediščina ljudi in krajev: zbornik občine Vodice* (ur. Branko Čuk). Vodice: Občina, 2020, str. 67–100.
- Štih, Peter in Simoniti, Vasko: *Na stičišču svetov: Slovenska zgodovina od prazgodovinskih kultur do konca 18. stoletja*. Ljubljana: Modrijan, 2009.
- Štih, Peter: *Goriški grofje ter njihovi ministeriali in militi v Istri in na Kranjskem*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1994 (Razprave Filozofske fakultete).
- Valvasor, Johann Weichard: *Die Ehre deß Hertzogthums Crain*. Laybach: Zu finden bey Wolfgang Moritz Endter, Buchhändlern in Nürnberg, 1689.
- Vilfan, Sergij: *Pravna zgodovina Slovencev: Od naselitve do zloma stare Jugoslavije*. Ljubljana: Slovenska matica, 1991.

SUMMARY

The Counts of Cilli and the Tools of Church Politics: patronage, advocacy and benefaction

Patronage and advocacy were two key tools with which the Counts of Cilli wielded their influence on church politics. They attained them in various ways: through territorial power, as holders of seignories in pledge, through inheritance, and in some cases probably by sheer force (i.e., through unlawful acquisition) as well as in compensation for serving as benefactors of the Church. Through patronage, they pursued an effective recruitment policy in matters of the Church by filling vacant ecclesiastic offices with priests from among their clientele, not seldom from the ranks of their own officials, thus providing them with revenues allotted to church clerics (prebend). Advocacy, on the other hand, enabled them to administer church property as well as exercise the patrimonial rights and revenues arising from their service as advocates and position themselves as the defenders of the Church. The analysis of over thirty patronages and advocacies of the Counts of Cilli shows that their number was, quite understandably, directly proportional to the counts' social ascendancy and territorial expansion. The number of patronages and advocacies in the possession of the Counts of Cilli rapidly increased after 1418, when they inherited many from the extinct Counts of Ortenburg in Carniola and western Carinthia. Furthermore, the Counts of Cilli also established themselves as the benefactors of the Church and its institutions. Even if their service as benefactors was based on purely altruistic motives, it undoubtedly also earned them numerous benefits, not least through strengthening their reputation and influence in the institution itself. They supported various monastic orders, most of all the Carthusians. Already in their lifetime, the heads of the family from the last three generations of the Counts of Cilli—Hermann II, Frederick II, and Ulrich II—were regarded as the patrons of the Carthusian Order. The major monument commemorating them as the Church's benefactors, however, is the Carthusian monastery in Pleterje, which was founded in 1407 and is still in operation today.

Grb grofov Celjskih na sklepniku v samostanu Pleterje (foto: Gorazd Bence, 2018).